

МИ і СВІТ

WE AND THE WORLD

УКРАЇНСЬКИЙ
МАГАЗИН

Nous
et le monde
Revue Ukrainienne

Editor:

M. Kolankiowsky
1071 Bathurst St.
Toronto, Ont.
Canada

35 c.

P. 9

ЖОВТЕНЬ — OCTOBER

1958

56

Редактор і видавець: Микола Колянківський

Адреса для редакційної й адміністративної кореспонденції (вплата грошей): M. Kolankiowsky, 1071 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada

З М І С Т :

**Солдат з Христо-подібним
обличчям
Українські фрески в краків-
ській катедрі
Архіпеліг перлин і нафти
Пересадка зубів
Хто буде "Місс Україною"?
Серед крижин Антарктики
Волокинистий камінь
Читачі розказують
Сторінки філателіста
Уміння розмовляти
Індонезія
Спорт у княжій Україні
Сучасне
Підручний інформатор**

ПРЕДСТАВНИЦТВА

ARGENTINA:
"Peremoha", J. M. Campos 556
San Andres, FCNGBM (Bs. As.)
AUSTRALIA:
Fokshan Library and Book Sup-
ply, 1 Barwon St., Glenroy,
W. 9, Vic.
BELGIQUE:
Ihnat Stachij, Esneux en Liege
BRASIL:
Waldomiro Ostapiw, Cx. postal
658, Ponta Grossa, Parana.
ENGLAND:
Chumak & Co., 56, Edgware Rd.,
London, W. 2.
FRANCE:
Kolankiowskyj Mykola, 186 Bld.
St. Germain, Paris VI, c.c. 876771
DEUTSCHLAND:
Fr. M. Harabatsch, Muenchen 23,
Gundenlinden St. 13.
VENEZUELA:
Mrs. K. Kolankiowsky, Caracas,
Av. C. Acosta, Edif. Claviere
#16, San Bernardino.

ФОТО НА ОБКЛАДИНЦІ: Світової слави українська співачка Євгенія Зарицька (в ролі Кармен), що відбуває саме мистецьке турне по ЗДА і Канаді.

* * *

Річна передплата: для Англії — 25 шіл., Австралії — 30 шіл., для Бельгії — 120 б. фр., для Франції — 1100 фр., для Німеччини — 8 ДМ., для Аргентини й Півд. Америки — 75 арг. пезів, для Півн. Америки, Канади і всіх інших держав — 4 кан. долари. Ціна одного числа: 35 центів.

Ціна 1 стор. оголошень: 60 дол., пів стор. — 30 дол., чверть стор. — 15 дол., найменше оголошення фірм — 5 дол.

Authorized as second class mail, Post Office Department, Ottawa

Лайош Зілагі*

СОВЕТСЬКИЙ СОЛДАТ З ХРИСТО-ПОДІБНИМ ОБЛИЧЧЯМ

Восени 1944 року Німеччина докінчувала програвати війну. Непереможна Червона Армія котилася на захід — в Румунії, Польщі і Східній Угорщині.

При кінці грудня, як війська маршалів Тулбухіна і Маліновського вже оточили Будапешт, совети вислали емісарів до німецького генерала, що обороняв місто, вzywаючи його піддатися, щоб не допроваджувати до непотрібного пролиття крові і до руйни. У відповідь — генерал постріляв емісарів.

Дізнавшись про це, мешканці Будапешту поскривались до пивниць, наче до могил. Почалася облога Будапешту.

У переповненій пивниці, нас сорок двоє у зимових плащах спало на кріслах,

столах або на цементовій долівці. Запаси поживи небезпечно зменшувалися, зате наша "м'ясарня" за хатою була відкрита вдень і вночі. Це було тіло коня вбитого бомбою, замерзлого на камінь серед дуже суворої зими. Тому, що не було води, ми мусіли вживати для варення і пиття стопленого снігу.

У ті дні дантєйського пекла, в нашу хату потрапили три малі бомби й сімнадцять гарматніх стрілен. Але більше як бомб, ми боялися "оборонців", що били не тільки наступаючу Червону Армію, але й мешканців міста.

"Військова поліція" витягла вночі жидів з ліжок, вела їх босоніж у піжамах до берега Дунаю, стріляла й кидала їхні тіла в льодовату

* Автор цієї розповіді — Лайош Зілагі, є одним з передових новелістів Мадярщини, яку залишив в 1947 році. Його літературний дорібок дуже багатий, на спеціальну згадку заслуговують новелі "Злий Ангел" та "Осли". Дозвіл друкувати переклад в українській мові одержано від автора. Це оповідання було поміщене в журналі "Коронет", за травень 1958.

ріку. Розпитувано також за прозахідними "лібералами", та за кожним, хто міг був бути підозрілим у протифашизмі.

А всі ми могли уважатись протифашистами й були забезпечені у фальшиві документи. Між нами були жиди, робітники, соціал-демократи, кельнери, служниці, багаті аристократи, чоловіки, жінки й діти: найбільш вимішані верстви людей, що стали тепер рівноправними побратимами. Всі ми мали причину боятися гестапа і "військової поліції".

Нацистські газети виявили мою темну минувшину: те, що перед війною я жив декілька років в Англії і ЗДА, де видано мої новелі й виставлено мої театральні п'єси. Цього було досить, щоб доказати, що я небезпечний "проанглосаксон", індивідуаліст, ліберал і жидівський прислужник. В моїх фальшивих документах було подано, що я учитель гри на фортепіані, хоч я ніколи не грав на фортепіані.

Підчас довгих, темних днів, ми ходили по вузькій пивниці туди й назад, як звірята в клітці, роздумуючи тільки одне: коли закінчиться бомбардування, нацистський терор, голод? Одначе, хто нас визволить? Советські вояки. Ми мали всі причини жахатися того моменту.

Як розстріляно емісарів,

Совети вислали українські дивізії на Будапешт, даючи їм право, як помсту, грабувати сорок вісім годин. Німецькі й мадярсько-нацистські війська спалили тисячі українських сіл та поповнили страшні звірства!

До нашої пивниці дійшли вістки, що українські війська вже захопили передмістя і в деяких місцях обстрілювали темні пивниці. Вранці, 18 січня, вони дійшли до сусідніх вулиць. Десь коло полудня хтось перелякано крикнув: "Вони вже тут"!

Ми кинулися до малих, побитих вікон пивниці. Один тільки советський вояк перелазив через паркан на подвір'я. Він стояв в снігу й розглядався довкруги, — в рідкій мряці здавався велетнем, кошмарною з'явою. Це він був переможна Червона Армія, він був Україна, що прийшла помститись. На голові мав високу льодово-сіру хутряню шапку, а через плече звисав страшний автомат.

Ми сліdkували за ним із запертим віддихом. Він приступив до напів-з'їденого кінського трупа й оглядав його декілька секунд.

Коли ж поволі попрямував до дверей пивниці, ми швидко стали в ряд "на струнко" і чекали в глибокій тиші, закам'янілі, тільки уста жінок шептали тихо молитву.

Двері відчинилися і советський солдат увійшов до блі-

до освіченої пивниці з ліхтаркою в лівій руці. В правій тримав великий, чорний наган.

Жовте коло ліхтарки пересувалось з лица на лице. З нашими немитими, зарослими обличчями ми були схожі на акторів з п'єси Горького "На дні". Як контраст, заблиски в сяйві ліхтарки великі брильянтові кульчики княгині П., але воно минуло їх. Мабуть, що той советський вояк, — типовий, простий український селянин, із опалими й полиняними від сонця вусами, не був зацікавлений самоцвітами. Його обсмалене вітром обличчя було надзвичайно сумне, втомлене, безвиразне.

Світло зупинилося на зеленкувато-блідому, запалому лиці десятилітньої дівчинки. Її уста були напів відчинені, застигли в занімілому оклику панічного жаху. Жовте коло світла зупинилося довше на її виголоднілому лиці, творячи дивну золоту авреолу.

Советський солдат поклав до кишені ліхтарку і наган, як це робить лікар при кінці оглядин, але його лице не зраджувало, що він задумує робити. Висока льодово-сіра хутряна шапка схилилася в дверях, як він залишив пивницю без слова.

Ми не ворухнулися. Було ясне, що він вернеться з більшою кількістю вояків. А що тоді буде?

За декілька хвилин він вернувся, сам й без автоматів. Він приніс великий, чорний військовий хліб, довгий майже на один ярд, і поставив його на стіл несміливим, незграбним рухом. Я дивився на його, наче плугом поорану руку, з поломаними нігтями. Він вийшов непевною ходою, не дивлячись на нікого. Ми були врятовані.

Того вечора мене попросили написати передову статтю до першої вільної газети: "Сободшаг". Я описав там картину із советським солдатом і хлібом. Я писав:

"Це був біблійний момент. Був чоловік, простий український селянин, якого село було спалене, його мешканці повбивані мадярським військом. Советські маршали дозволили йому грабувати, він міг нас навіть повбивати без жадних наслідків. З виразу його скромного, сумного обличчя здавалось мені, що він є одним із багатьох мільйонів українських селян, які кожної неділі спішать до своїх церков, з блискучими, цибулястими банями, які в далеких селах, у своїх невеликих курних хатах, ще й тепер клячуть перед слабоосвітченими іконами. Не знаю імені того селянського вояка, і, на жаль, ніколи з ним не зустрінуся. Але я, і всі ми, що були в пивниці, будемо його пам'ятати до смерті. В страшнім пеклі війни,

в своїм серці він ніс прощення для всіх, і коли він приніс нам хліб, замість пимсти, коли він поставив той хліб на столі тим несмільним, незграбним рухом, його сумне, скромне обличчя нагадало мені обличчя Христа."

Моя стаття зробила потрібне враження на багатьох читачів. Я одержав пребагато листів, в яких мені однодушно писали: "Чекай ти, проклятий комуністе, ми повісимо тебе разом з твоїм Христо-подібним советським солдатом".

Я не дивувався. Не кожний був такий щасливий, як ми. Хоч вбивства були досить рідкі, то грабунки, а особливо насильства були часті. Людність Будапешту пізнала в перших днях, що означає російське визволення.

Після упадку уряду коаліції, прийшла до влади в 1947 році комуністична партія і я виїхав до ЗДА.

По сімох роках "Вояк з Христовим обличчям" появився в Нью-Йорку і почав мене переслідувати. Моя жінка і я перейшли іспити, потрібні для одержання громадянства, але нас не покликали до присяги. Пройшов цілий рік.

Мій адвокат був песимістичної думки. "Я знаю, в чому біда", сказав. "Ваша остання новела, "Злий ангел",

торкалася не тільки комуністичного, але й нацистського терору".

Він подав мені малу мадярську фашистську газету, що її видавано в Європі.

"Це той самий Зілагі", писали в одній статті, "що написав славну передову статтю про Христо-подібного советського солдата. Нашим обов'язком є примусити Зілагого замовкнути!"

Мій адвокат казав: "Ті нацистські групи не хочуть, щоб новела в шістьох головних мозах описувала їхнє минуле. Їхня політика тепер така: Забудьмо, що було — тепер ми стовідсоткові, дуже надійні анти-комуністи".

"Побоююся, що вони засипують американську владу листами, і то не тільки з Європи".

Почалося досліджування про мене й мою жінку. В той самий час усі мої твори були на чорній листі в Будапешті, а комуністичні газети нападали на мене, як зрадника моєї країни, що заміняв "Народню Республіку" за ЗДА. Досліджування, які тягнулися майже два роки, не допомогли ні моїй новелі, ні моїм фінансам.

Одного листопадового пополудня я знову сидів перед допитувачем в бюро Іміграції й Натуралізації, очікуючи ще одної довгої серії допитів. З попередніх допитів я вже знав, які були закиди

В нашому Видавництві появилася

ПЕРША СЕРІЯ КОЛЬОРОВИХ РЕПРОДУКЦІЙ

творів великих українських мистців

Василя й Миколи Кричевських

Досі ніхто ще на еміграції не піднявся такого коштовного мистецького видання.

Картки (вийшло їх 4 роди) продаються по 10 центів. Постійним нашим Передплатникам дозволимо собі в найближчому часі прислати комплет 12 карток за ціну одного доляра. Всіх принагідних Читачів журналу просимо слати до нас замовлення, пересилаючи одночасно гроші.

Картки видані у формі поштівок, з дискретними поясненнями по другому боці в англ. мові, що це твори українських майстрів. Тематика: Вид на Сену і Нотр-Дам у Парижі, Венеція — гондолі, Українська хата, Рожі (троянди).

Якщо знайдемо підтримку в наших Читачів і якщо розійдеться цей перший наклад, випустимо наступну серію, а в ній репродукції творів нашого великого майстра **Олекси Грищенка**, від якого маємо вже згоду на видання.

Замовлення просимо слати на адресу:

"MY I SVIT"

1071 BATHURST STREET, TORONTO, ONTARIO, CANADA

проти мене. Я був президентом Мадярсько-Советського Товариства Культури (правда). Моя знімка була поміщена в "Правді", як я сидів на каналі з російським маршалом Ворошиловим, тодішнім головою Альянтської Контрольної Комісії для справ Мадярщини (правда). Я був головним видавцем комуністичного щоденника (неправда).

Допитувач був добре поголений, в окулярах, тихий, але людина дуже холодна, без усмішки.

Я мусів пояснити історію і діяльність около двадцятьох інтернаціональних і мадярських культурних товариств, в яких я був членом за час сорока років моєї літературної діяльності.

"Чому ви прийняли пост президента в Мадярсько-Советським Товаристві Культури?", запитав.

"Я наслідував Вінстона Черчіля і теперішнього президента Айзенгавера, котрий заявив: "Не зважаючи на дуже напружену ситуацію, ми мусимо вживати всіх наших зусиль, щоб бути в контакті з культурним життям Советського Союзу".

"Чи ви колись написали якусь прокомуністичну п'єсу, новелю або статтю?"

"Ніколи."

"Чи ви колись написали статтю про "Христо-подібного советського солдата?"

"Так, сер. Я написав."

"Були ви під примусом, коли ви писали цю статтю? Чи ви або ваша родина були б у небезпеці, коли б ви відмовилися писати цю статтю?"

"Ні, сер. Ніхто мені не казав, про що я маю писати."

"Чому ви написали, що лице солдата нагадувало вам лице Христа?"

Я замкнув очі на хвилину, заки відповів. Всі мої спогади вернулися дуже ясно. Той сумний, селянський профіль, коли він клав хліб на стіл. Глибока тиша, потім хлипання якоїсь жінки. Ціла трагедія людства промайнула в моїй уяві, як я повільним голосом описував сцену в пивниці.

Декілька секунд тривала глибока тишина, тоді допитувач запитав холодно: "Тепер, знаючи більше про советський терор, чи ви відреклубся тієї статті?"

Це звучало як головне питання. Я відчував, що моє громадянство висіло на волоску. Що повинен я відповісти? Я писав правду. Я писав, що я бачив — промінь християнської любови в тій темній пивниці.

Я певний, що я був блідий з поденервовання. Я почував, що велику кривду робиться... Кому? Не тільки мені, не тільки тими американськими допитами, але в нашій теперішній світовій ситуації — цілому людству. "Христо-по-

дібному" советському солдатові, і мені також. Мене переслідували нацисти як про-американця. Я мусів залишити комуністичну Мадярщину, бо мене підозрівали як про-американця. І тепер, по десяти роках тут, в ЗДА, я мусів відповідати на питання як якийсь злочинець. Я почувався сильно вражений.

"Я ніколи не відречуся своєї статті," сказав я, "а коли не дістану громадянства через цю статтю, то ніколи не буду жалувати, що я не став американським громадянином!"

Я сів. Мені здавалося, що моя війна була програна. Треба було виїхати із ЗДА. Але куди? Де можна почати нове життя, після розчарування і приниження, що ми не були гідні стати американськими громадянами?

Була п'ята година, коли я врешті залишив уряд імміграції і пішов до вінди. За мною почулись кроки, але я не обертався. Коли хотів уже потиснути гудзик "вдолину", мене стримала чиясь рука. Я оглянувся, — це був допитувач. Він подав свою руку, подивився мені в очі і сказав: "Пане Зілаги, я є по вашому боці. Щастя вам Боже — до побачення."

Надворі, на вулиці Колумба, падав дощ. Якесь жінка зловила мене за руку. Плакала.

"О, пане Зілаги... мені так жалко вас... я так добре розумію вашу статтю про Христо-подібного солдата... І сильно вірю, що й у Советському Союзі є також добрі люди..."

Це була та мала стенографістка, що записувала мої зізнання підчас допитів. Вона провела мене до автобусової станції, тримаючи за рамя і підпираючи мене, наче б я був поранений.

В автобусі я промовив сам до себе розсіяно: "Це є Америка". А що, коли б так я написав статтю в Будапешті, підчас режиму Ракочого, про Христо-подібного американського вояка? Коли б слідство переводив Володимир Фаркас, він збив би мене до безтями.

За десять днів нас знову покликали до Імміграційного Уряду. Допити закінчилися. Ми були на сто відсотків виправдані.

По дзох тижнях нас запросили як американських громадян.

Переклав

Богдан І. Шулякевич

ЦІКАВО ЗНАТИ, ЩО...

... для того, щоб 10 грамів масла в організмі людини "згоріли", а не віділались у вигляді жиру, людина повинна пройти швидким кроком півтора кілометра.

УКРАЇНСЬКІ ФРЕСКИ В КРАКІВСЬКІЙ КАТЕДРІ

У Кракові, по музеях, архівах, костелах і палатах є чимало цікавої та цінної для українців старовини. Згадаю тільки портрети Хмельницького, Мазепиної мами, Паліїхи, одинокий портрет гетьманихи Виговської, численні ритовини наших визначних мужів, старі карти українських земель, гетьманські універсали й інші цінні грамоти, згадаю шаблю Б. Хмельницького з його портретиком у золоті на жерстім ржюю лезі і т. п.

Та до найцінніших пам'ятників нашого минулого з ХУ століття належать безперечно фрески українських малярів у краківській катедрі на Вавелі.

Колись були там чотири каплиці (якщо не більше!) розмальовані нашими мистцями, а саме: 1) св. Трійці, ліворуч при головній брамі до катедри, 2) Чесного Хреста, праворуч від брами, 3) Марійська, де тепер Жигмонтівська і 4) Гінчі у вежі, де висить найбільший у Польщі дзвін Жигмонт (Зигмунт).

Каплицю св. Трійці збудувала наша княгиня Софія Гольшанська, четверта жінка короля Ягайла і подбала про те, щоб її розписали наші малярі і в нашій тодішній стилі. Ті малюнки перетривали до 1844 р., коли то їх знищено, а каплицю перетворено, як каже польський учений Марковські, із поважного старинного Божого храму в якийсь лицарськими статуєтами прибраний сальоник. Тоді то

мабуть винято також плити з гробниці королевої Зофії з Гольшанських, не дивлячись на те, що була вона мамою двох польських королів. У Марійській каплиці, збудованій в XIV столітті, були ще до року 1602 українсько-грецькі фрески, але ту каплицю розібрано й на її місці побудовано теперішню ренесансову, Жигмонтівську.

Так тоді залишилася тільки каплиця Чесного Хреста, побудована королем Казиміром Ягайловичем і з його доручення розмальована нашими малярами. Малярські роботи покінчено 1470 р.

На фрески в каплиці Гінчі натраплено кільканадцять років тому. Покищо відкрито там тільки Ісуса Христа (Пантократора), і голови деяких ангелів. (Про те писав у "Ділі" мистець Гординський). Можливо, що колись і ця каплиця буде відновлена, але покищо маємо на Вавелі тільки одну, а саме Чеснохресну, відновлену в цілості 1904-1905 р. малярем Юлієм Маркевичем і вже дещо опрацьовану науково.

Потрудімся до неї, бо вона гідна такого труду, як останній, хронологічно наймолодший пам'ятник, колись так славного нашого стінопису.

Чеснохресна каплиця невелика, її долівка, подовгастий прямокутник, має 50 метрів квадратних поверхні. За те висока вона на більше ніж 11 метрів. Збудована в стилі недорозви-

Стінопис у Чеснохресній каплиці краківської катедрі на Вавелі з року 1470

того готику. Має чотири, розмірно великі й досить широкі вікна: два у довшій стіні, напроти входової крати й по одному в стінах бічних, коротших. Тому то й була вона досить ясна, поки в вікна не вставлено вітражів, що ніраз не гармонізують ані тематично, ні рисунково, ні кольористично з поліхромією стін. Так само не гармонізують з нею два пам'ятники й два престולי, які в ній тепер бачимо і які заслонюють собою цінні малюнки.

Склепіння Чеснохресної каплиці гостроп'якуваті, готицькі з численними ребрами і з трикутними, вгнутими площинами, між отсими ребрами. Великих площин, на яких могли б малярі дати більші композиції, майже нема. А що від них вимагали мабуть тієї багатой темати-

ки, яку звичайно стрічаємо в наших церквах, так стояло перед ними доволі тяжке завдання. Але треба сказати, що виконали вони його щасливо. Образи, які звичайно бувають у головній наві та в пресвітерії наших церков, дали на стінах каплиці, коло вікон, над ними й під ними, а малюнки з наших бань і підбанків перенесли на стелю, на ті трикутні вгнуті площини між ребрами склепінь. На стінах бачить глядач сцени з життя Ісуса Христа й Матері Божої, а вгорі, на стелі, гуртки апостолів та пророків й ангельські хори. Лишні місця виповнено малюнками святих, а то й прямо шестираменними зірками. Ребра склепінь покриті дуже багатим орнаментом, що відділює від себе поодинокі образи, а рівночасно зв'язує їх в

одну синтетичну цілість. Отсе стремління до синтезу є одною з головних прикмет декорації нашої каплиці. Маляр, малюючи сотки постатей і голов та працюючи над численними, нераз дуже складними композиціями, не губиться в поодиноких частинах, лиш заєдно має цілість на думці. Тому то й глядач, хоч радо розглядає поодинокі статті, групи та сцени, від Благовіщення до Успення і від Різдва до Преображення, а все ж таки, виходячи з каплиці, стане при дверях і кине оком на цілість. Цілий Новий Завіт загорить до нього поліфонією красок, ритмом ліній, гармонією площин, повіє на нього побожним духом українця з ХУ століття, що так багато терпів і витерпів, обороняючи свою віру і своє власне національне "я".

Хто ж були ті малярі, творці фресків у вавельській катедрі?

На це питання важко нині дати вдовольную відповідь. Наші давні письменники й робітники на мистецьким полі мало коли підписувалися на своїх творах. Не було такого звичаю, а побожність мистців не дозволяла їм гонити за мірською славою. Їх імена були відомі сучасним, а про майбутніх вони либонь не дуже то й дбали. З рахунків королівського скарбу з часів короля Ягайла, знаємо, що король дуже дбав про своїх малярів, посилав їм вино, шафран тощо, а перед виїздом до дому давав коні й кожухи в нагороду, але й там ближчих вісток про них не знаходимо. Заледве три імена переховались в документах, а саме: Андрій, Владика і Гал. Яке прізвище мав оцей Андрій, не знаємо, так-

само, як не знаємо, чи маляр Владика*) був дійсно владикою, себто єпископом, чи тільки так називався. Третьому з них, Галеві (Галевичі живуть донині в Хирові), більше пощастило. В гродських актах города Перемишля зберігається грамота, силою котрої надає король Ягайло маляреві Галеві парохію на Засянні за пильні праці малярські в костелах землі Сандомирської, Краківської і Серацької.

З того вносити можна, що був цей Гал найвизначнішим із наших церковних малярів у часах Ягайла і може не тільки сам малював, але й провадив малярські роботи. Традиція каже, що було тих малярів одинадцять. (А може це число взятє з числа апостолів без Юди?) Та хоч у документах майже не маємо біографічних даних про них, то за них балакають їх твори і треба сказати балакають про-речисто.

Видно, що були це люди не тільки талановиті, але й образовані, що знали вони дуже добре Святе Письмо, орієнтувалися в апокрифічній літературі, в орудуванню символами, що знали й призначали традицію, себто візантійсько-українське малярство, з котрого виходили, але з другого боку не замикали також очей на здобутки західнього малярства. До монументальности й візійности нашого старого мистецтва вносили м'якість відродженого західнього малярства, підносили земне до небесного, пробували зв'язувати реальне з надприродним і в тім стремлінні лежить їх дру-

*) Родинні прізвища Владика і Владичин відомі в Галичині.

га характеристична прикмета. Твори їх так дуже близькі для нас, українців, не є також чужі для наших західних сусідів. Хто з них не сліпий і вміє дивитися на твори пластичного мистецтва, цей відчужає приваб і принаду, зачаровану в стіни Чеснохресної каплиці. Тому то, хоч мала вона своїх ворогів, як загалом українсько-візантійські фрески в польських святинях, але мала й своїх гарячих оборонців таких, як єпископ Задзік, як Мучковський, проф. Мар'ян Соколовський й ін. Їм то й дякувати треба, що цей наш монумент не розсипався у порох, як багато інших. А грозив йому такий трагічний кінець тим більше, що наші маларі, не знати чому, не трималися випробованої фрескової техніки, не малювали на свіжій ґрунті,

щоб краски увійшли в нього, а покривали висохлі стіни, додаючи до красок трохи вапняної води. Фарба не зв'язувалася зі стіною, лише творила на ній тонку поволоку, яка піддавалася атмосферичним впливам, здувалася, лущилася та обсипалася.

Один докір можна зробити нашим маларам ХУ століття, а саме, що не подбали вони про довговічність своїх творів. Може ніхто із них не подумав, яку це кривду зробить своїм нащадкам. Скільки тих творів і архитворів пропало, того й перечеислити годі. Крім краківських фресків є ще прегарні наші фрески в Сандомирі та Люблині, але про них другим разом, якщо нинішня стаття зацікавить наших читачів.

Богдан Л.

ЦІКАВО ЗНАТИ, ЩО...

...астрономи довели, що не всі зірки Галактики мають однаковий вік. Є серед них старі — віком у десятки мільярдів років, і такі, що існують лише сотні тисяч років. Це дало змогу прийти до висновку, що нові зірки утворюються і в наш час.

...більшість зірок, що їх ми бачимо неозброєним оком, набагато яскравіші, ніж наше сонце. Так, голуба зірка Денеб у сузір'ї Лебеда в десять разів яскравіша за Сонце, а зірка Антарес у сузір'ї Скорпіона — у три тисячі разів!

...жителі Австралії не споживають кислого молока і кефіру, в мусульманських країнах не їдять свинини, а деякі племена північно-американських індіанців відчужають огиду до курячих яєць і молока.

...у Франції широко споживаються деякі види жаб і слимаків, а американські індіанці та деякі племена в Африці охоче їдять жарену гусінь та мурашок.

...в Європі виделка увійшла в побут тільки в ХУІІ столітті, а деякі народи і досі не користуються виделками і ножами. В багатьох країнах Азії риж їдять двома тонкими паличками, деякі племена мекіканських індіанців споживають рідку їжу за допомогою щіточок з жорсткої щетини, опускаючи їх у рідину, а потім висмоктовуючи.

...деякі народи варять їжу в посуді з дерева або кори. У воду, налиту в такий посуд, кидають розжарене каміння.

АРХІПЕЛЯГ ПЕРЛИН І НАФТИ

На шляху в Індію

Літак пропливав над арабською країною Іраком. Курс — Індія. Під крилом розкинулася Месопотамська низовина, яку перетнули сріблясті стрічки Тигру та Евфрату. Незабаром показалась широка водна гладінь Перської затоки. Ще година — і літак розвернувшись, причалився. Багрейн... Проміжна повітряна станція на шляху до Індії, найбільший острів одніменного архіпелагу.

Острів Багрейн неважко знайти на географічній карті. Решту островів архіпелагу, такі як Ель-Мугаррак, Сітра, розшукає складніше: вони позначені ледь помітними цяточками.

Аж до двадцятих років нашого століття на Багрейнських островах панувало пожвавлення тільки в період добування перлин. Тоді з Ірану, Індії та інших країн сюди збиралось багато купців. В інший час на островах і всьому узбережжі Перської затоки було безлюдно, тільки мекання тонкорунних овець лунало в повітрі.

За останні десятиріччя багато чого змінилося в житті Багрейнських островів.

Тепер у будь-яку пору року над архіпелагом чути гул літаків — цивільних і військових. У водах Багрейну стоять військові кораблі, танкери.

Усі світові потуги виявляють неабиякий інтерес до цього архіпелагу. Чим же він привертає їхню увагу?

Перська затока

Багрейнські острови розташовані в центральній частині Перської затоки, яка має велике економічне, політичне і воєнно-стратегічне значення. Тут пролягають важливі повітряні магістралі.

Води Перської затоки омивають береги Ірану, Іраку, Саудівської Аравії, Кувайту, Катару. У надрах цих країн знаходиться 50 процентів усіх нафтових запасів світу.

Через затоку транспортуються значна частина нафти, що її видобувають у країнах Західної Азії.

Перська затока — один з найважливіших районів мореплавства. Через неї повертались війська Олександра Македонського з походу до Індії.

Багатий і різноманітний тваринний світ Перської затоки. Рибу, яку ловлять на мілководних місцях — банках, вживають не тільки прибережні жителі: її в сушеному вигляді відправляють також у віддалені райони Аравії, Іраку, Ірану. Міріади мікроскопічних організмів кишать у воді, змінюючи її колір. Уночі затока світиться, і тоді здається, що вся вона охоплена полум'ям.

На дні затоки живуть коралеві поліпи і різноманітні молюски, серед яких особливе значення має перлова черепашка. Зустрічаються тут акули і пиларіба.

Підводні джерела

На Багрейських островах можна побачити таку картину: людина пірнає на дно затоки і повертається на поверхню з шкірним мішком, наповненим прісною водою. Звідки ж узялась вона в солоній затоці? До щі, які випадають над горами півдня та південного заходу Арабського півострова, просочуються в ґрунт. Ґрунтові води прямують до Перської затоки і тут б'ють з дна джерелами.

Влітку на островах стоїть виснажлива спека. Північно-західний вітер приносить з Іраку стільки пилу, що утворюється густа імла. В жаркі дні температура в затінку досягає 50 градусів. Не дивно, що при таких кліматичних умовах пейзаж Багрейських островів має характер пустелі. Проте тут зустрічаються і квітучі оazi. Багрейкові не вистачає прісної води, і тому її доставляють з материка трубопроводом завдовжки 150 кілометрів.

Населення архіпелагу

Густота населення Багрейських островів досить незначна. На площі 552 квадратних кілометри живе 120 тисяч жителів. Головне місто і порт архіпелагу Манама налічує 40 тисяч жителів.

Більшість населення архіпелагу — араби-мусульмани. В містах живуть також перси та індійці. Жителі займаються сільським господарством, рибальством, добуванням перлин і нафти. В оазах вирощують фініки, мигдаль, цитрусові, овочі, риж, виноград, пшеницю та ячмінь. У селах возводять велику й дрібну рогату худобу, білих ослів особливої породи, дво-

горбних та одногорбних верблюдів.

Селяни-бідняки живуть у куренях з листя фінікових пальм.

Шукачі перлин

Багрейські острови — один з найбільших у світі центрів добування перлин (арабською мовою — "зеньчуг") які утворюються в черепашках молюска перлової черепашки.

Цінність перлин залежить від їх забарвлення, блиску, форми і розмірів, які коливаються від дуже дрібних зерен до величезних голубиноного яйця.

Перловий промисел у Перській затоці, де тепер зайнято 20 тисяч водолазів, сягає ще в часи Олександра Македонського. У XV столітті звідси потрапляли на Україну перли відомі тоді під назвою "гүрмизьких зерен" (від Гормүзької протоки).

Давно вже минули ті часи, коли перли, що знаходяться на дні затоки, належали всім жителям узбережжя. Перловий промисел захопили в свої руки компанії, наживаючи величезні прибутки.

Перли добувають дуже примітивним способом. Пірнальники закривають ніздрі роговими затичками, заклеюють вуха воском і по шнурі, до якого прив'язаний вантаж вагою близько 20 кілограмів, опускаються на дно моря. Тут вони перебувають від 50 до 80 секунд. Набивши черепашками кошик чи нагрудну сітку-мішок, пірнальник по шнурі піднімається вгору. Після одної-двох хвилин відпочинку він знов занурюється у воду.

Праця шукачів перлин надзвичайно важка. Нерідко вони ста-

ють жертвами акул, часто терплять від сильної кровотечі, іноді непритомніють. Для захисту від хижаків вони озброюються кілками чи ножами.

Добувають перли в теплу пору року — з кінця березня до жовтня.

"Чорне золото" архіпелагу

Перлові багатства і вигідне географічне положення Багрейнських островів здавна привертали до себе увагу.

Починаючи з XVI століття і до 1622 року архіпелаг перебував під владою Португалії, а далі перейшов до Персії. На початку XX століття островами повністю оволоділа Англія. Формально архіпелагом править

шейк, а насправді — британський радник. Англійці влаштували на островах воєнно-морську базу.

У 20-их роках на архіпелагу відбулася важлива подія: в центрі острова Багрейн на скелястій височині виявлено нафту.

Американській нафтовій компанії вдалося перехопити в англійців право на видобування "чорного золота". Тепер американцям належить увесь видобуток нафти на Багрейнських островах. Він досягає двох мільйонів тонн на рік.

Більшість населення Багрейнських островів тяжіє до Ірану, який не раз перд'являв свої права на архіпелаг. Іранський уряд вважає острови невід'ємною частиною Ірану.

ЩОБ ХАТНІ ЗАЙНЯТТЯ НЕ БУЛИ ПРИКРИМИ

1. Слід виробити собі методу, основану на попередніх досвідах, що скорочувала б кожну роботу до мінімуму, а результати давала б якнайбільші.

2. Розвивати своє практичне і технічне знання в уживанні усіх модерних винаходів та уліпшень.

3. Уникати конфліктів із членами своєї родини та лагідно привчити їх до домашньої дисципліни.

4. Навчити родину оцінювати свої кулінарні та господарські досягнення та відучити їх крутити носами, коли щось припалить-ся чи зробиться закалець.

5. Вивінувати свою кухню в усі необхідні прилади.

6. Слідкувати в пресі за новими методами, винаходами, переписами, порадами.

7. Робити наперед те, чого найбільше не любить-ся.

8. Не уважати своєї праці тяжкою каторгою.

9. Щоденну монотонію розвивати підшуккуванням гарної музики в радіо, перчитуванням кількох сторінок якоїсь книжки, плануванням якогось цікавого меню, підготуванням гарної несподіванки для своєї родини чи для когось із знайомих.

10. Прикроші з приводу невідповідного помешкання, браку місця, світла, температури і т. д., надробляти доброю міною, ясною усмішкою і переконанням, що нікому не летять з неба печені галушки просто до рота!

ПЕРЕСАДКА ЗУБІВ

Однією з важливих галузей медицини є стоматологія — наука про захворювання органів порожнини рота, щелеп і прилягаючих до них ділянок. Провідний розділ стоматології становить зуболікування, або одонтологія, що виникла в першій половині XIX сторіччя і розвивалася поза "офіційною" медичною наукою.

Відомо, що в життєдіяльності людського організму зуби відіграють дуже важливу роль. Відсутність зубів зважає на нормальне, добромu переживанню їжі. Це шкідливо позначається на роботі шлунка й кишечника і часто призводить до хронічних захворювань цих органів, до розладу здоров'я. Ось чому так важливо всіляко берегти зуби, запобігати їх псуванню.

Але що робити, коли внаслідок захворювання людині доводиться видалити кілька зубів? Саме в цьому на допомогу і приходить новий метод одонтології — пересадка зуба в ту саму альвеолу*), з якої його було видалено. Цей метод зветься реплантацією.

Науці давно відомо, що видалені зуби, знову встановлені і укріплені в альвеолі, можуть приростати. Ще на початку XX

сторіччя деякі лікарі здійснили реплантацію зубів, застосовувавши при цьому принципи асептики і антисептики. Проте лише окремі операції виявилися успішними. Великий процент невдалих операцій обумовлювався відсутністю правильно розробленої методики, незнанням причин, які викликали розсмоктування кореня зуба після реплантації. До того ж на озброєнні лікарів тоді ще не було таких ефективних препаратів, як пеніцилін; вони не вміли застосовувати такого чудового засобу знеболювання, як провідникова анестезія (знеболювання за допомогою впорскування анестезуючого розчину не безпосередньо в ділянку операції, а в частину нерва, що там проходить).

Для розвитку правильної методики реплантації багато зробив львівський лікар-стоматолог Я. В. Небиловець, який дослідив і з'ясував причини невдалої пересадки зубів.

Досвід свідчить, що реплантацію можна успішно застосовувати, якщо зуби вибиті з альвеоли внаслідок ушибу, удару об який-небудь предмет, виробничої травми. Реплантацію як радикальний засіб застосовують і в тих випадках, коли навколо кореня зуба розвиваються патологічні процеси, що не піддаються консервативному лікуванню, наприклад, гранулема-

*) Альвеоли — комірки в щелепах, де містяться корені зубів.

тозні періодонтити (запалення кореневої оболонки, яка являє собою сполучну тканину між зубом і альвеолою), кістогранульоми (розростання сполучної тканини, здебільшого на верхівку кореня зуба, внаслідок запального процесу), запущені гангрені пульпи (гнильний розпад судинно-нервового пучка зубної м'якоті) в багатокореневих зубах і т. д.

Донедавна вчені вважали, що періодонт кореня видаленого зуба зберігає життєздатність протягом кількох годин, і то лише перебуваючи у фізіологічному розчині. Спостереження, підтверджені практикою, показали, що періодонт зберігає життєздатність не кілька годин, а протягом шести діб і не в фізіологічному розчині, а в сухий стерильній сальфетці. Це дало змогу обробляти і пльомбувати канал зуба не в роті хворого, а в руках лікаря, що значно спростило операцію.

Розроблена форма укріплення (фіксації) реплантованих зубів у кожному окремому випадку має важливе значення для їх приростання. Реплантований зуб можна прикріплювати на певний час до сусідніх зубів літатурою (тоненьким дротиком) або за допомогою спеціальних коронок. Двокореневі і трикореневі зуби звичайно не укріплюють, бо завдяки довгим і розміщеним під кутом кореням вони добре тримаються в альвеолі. Обробка ямки після видалення зуба пеніциліновими томпонами — дренажами створила сприятливі умови для пересадки зуба і значно зменшила відчуття болю у хворого.

Раніше реплантація часто закінчувалася невдало тому, що

корінь зуба розсмоктувався і не міг зростися з надкисницею. Однією з причин цього було невміння розпізнавати на періодонті пошкоджених місць, так званих лисин, які утворилися внаслідок ураження його гранульомами й іншими запальними процесами. Уражені місця служили ніби ворітьми для розсмоктування коренів зуба. Тепер в практиці застосовується нова механічна і медикаментозна обробка каналів зуба, уражених частин періодонта кореня, верхівки кореня і коронки зуба. Правильно заплomboвані уражені місця кореня не розсмоктовуються, і періодонт кореня зуба міцно зростається з надкисницею ямки.

Але в окремих випадках реплантація зубів неможлива. Протипоказанням до цієї операції є зуби з короткими коренями, зуби з ураженим періодонтом (двох третин довжини кореня), захворювання на амфодонтоз*), великий одонтогенний остеомієліт**) тощо.

Нова методика лікування зубів — реплантація — успішно застосовується уже в ряді стоматологічних закладів, зокрема в поліклініці для вчених м. Києва. Перші операції тут були зроблені понад рік тому. Спостереження показали, що ре-

*) Амфодонтоз — альвеолярна піорея чи парадонтоз. Починається з свербіння ясен, виділення з них крові, а пізніше гною, закінчується розхитуванням та випадінням зубів.

**) Одонтогенний остеомієліт — проникнення інфекції через систему зуба в кісткову тканину, що викликає руйнування великих частин тіла щелепи.

плантовані зуби міцно зрослися з надкисницею. Наведемо кілька прикладів.

У червні 1957 року до стоматологічного кабінету звернулася хвора Е. Діагноз показав, що в неї загострений хронічний періодонтит. Зуб видалили. Ямку після екстракції заповнили дренажем з пеніциліном. Двічі на добу хворій вводили пеніцилін. Протягом п'яти днів, до повного припинення запального процесу, міняли дренажі. А коли зуб вилікували, канал і уражені місця тканини запальобували. На шосту добу зуб було реплантовано. Неодноразова перевірка рентгеном показала поступове повне відновлення кісткової тканини навколо кореня зуба.

Рік тому реплантацію зуба зробили хворій Т. До цього вона хворіла на кістогранульому правого верхнього зуба (ікла). Зуб видалили, а ямку протягом двох днів обробляли пеніциліновими дренажами. На третю добу зробили пересадку зуба.

Через те, що він мав довгий і плоский корінь, ніякої фіксації не застосовувалось. Зуб приріс і тепер використовується як опорний для рухомого часткового протезу. Позитивні результати дали всі операції по реплантації зубів, зроблені в цій же поліклініці.

Поряд з реплантацією існують ще методи трансплантації, тобто пересадка зубів з однієї альвеоли в іншу, та імплантації — пересадка зуба чи плясмасового зуба в штучно утворену ямку. Проте ці методи досить складні, і чимало операцій поки що закінчується невдало, роботи стоматологів у цьому напрямі тривають. Щодо реплантації зубів, то при правильній діагностиці і методиці вона, як свідчить практика, може в усіх випадках давати позитивні результати, незалежно від віку хворого. Разом з тим новий метод лікування зубів — реплантація — потребує свого дальшого удосконалення і спрощення.

ЯК ОХОЛОДИТИ ВОДУ НА СОНЦІ?

Жаркого літнього дня ти вирушив у туристський похід або працюєш у полі чи на городі. Тебе мучить спрага, а в пляшці, яку ти захопив із собою, вода стала зовсім теплою — аж пити її непріємно. "От коли б поблизу була криниця!" — думаєш ти. — Тоді б уже напився студеної водиці..."

І, хоч як це дивно, у пригоді може тут стати... сонце: воно остиудить теплу воду не гірше від справжнього холодильника.

Що ж треба зробити?

Якщо під рукою є ганчірка, намочи її, а далі обмотай нею пляшку з теплою водою й постав на пригріві. Вода, що просочила ганчірку, під гарячим промінням почне випаровуватися, віднімаючи тепло від пляшки: адже всяке випаровування неодмінно супроводиться вбиранням тепла. Отже, чим сильніше припікає надворі, тим швидше ти нап'єшся приємної холодної води.

КОГО З НИХ ПРОПОНУЄТЕ НА “МІСС УКРАЇНУ”

Наталка Глоба, Нью-Йорк, — 17 років, студентка бактеріолог. факультету, молода поетка, грає на фортепіані. Вибрана королевою краси на Весняному Ревті Мистців - Українців у Нью - Йорку і запропонована як кандидатка від Українського Літ - Мистецького клубу, Н. Й.

Марта Сіак, Лос Анджелес (Каліф., ЗДА), — 20 років, кінчає відділ “внутрішньої декорації” в каледжі, 8-ий рік уже студіює класичний балет у школі Марії Бекефері в Голівуді, організувала танцювальну українську “Групу Калина”, з якою виступає часто на українських і чужинецьких імпрезах. Незвичайно популярна серед українців у Каліфорнії.

Богданна - Надія Джуфер, Торонто — 17 років, що закінчила "гайскул" в Академії Аппастер. Відзначається драм. талантом. Запропонована групою Читачів "Ми і Світ" з Торонта.

Ріта Паризон, Бюфало (згорі праворуч) — 19 років, закінчила "гайскул", пластунка, вже декілька разів на українських забавах була вибрана "королезою". На наш конкурс як кандидатку запропонувала її група Читачів "Ми і Світ" з Бюфала.

Дарія Заревич, Дітройт (здолни праворуч) — закінчила "гайскул" (гімназію) і Музичну Консерваторію, пластунка. Запропонована на наш конкурс читачами з Дітройту.

Маріянна Борденюк, Су сен Мері, Онт. — 19 років, закінчила "Комершіал гайскул", грає на скрипці, співає, дирижує, є членом балету. Це фото з різдвяної телевізійної програми. Запропонована від укр. кат. парокії.

Неожія Момотюк, Торонто, — 23 роки, відома балетна й драматична артистка, член Драм. Студії "Заграва", кол. учениця балетної Школи "Аполлон" в Мюнхені, що виступала багато разів на своїх і чужих сценах та в телевізійних програмах і здобула низку відзначень та нагород.

Сподіваємося, що всі Шановні Читачі нашого журналу висловлять свою думку, кого із запропонованих кандидаток вибрати

"МИСС УКРАЇНОЮ"?

Постійні передплатники можуть зголосити свою вибрану листом, не вирізуючи купонів. Це буде рахуватися за шість пунктів. Принагідні Читачі мусять надіслати купони.

Галя Даниленко, 19 років — репрезентантка українців Нової Зеландії, студентка, яка жертвенно працює для пропаганди українського імені.

Люба Стаигрет, Едмонтон (згорі праворуч) — 19 років, студентка медицини, грає на піаніні, співає в катедр. хорі і жіночому квартеті. Як кандидатка на наш конкурс запропонована Читачами "Ми і Світ" з Едмонтону.

Мирослава Пригар, Мінеаполіс (здолниці праворуч) — 16 років, учениця "гайскул", закінчила балетний курс Авраменка і курс модельок, вчиться в муз. коледжі. Вибрана королевою балу СУМА в Мінеаполіс спеціально на наш конкурс.

Люба Ганущак, Торонто, — 22 роки, піаністка і співачка. Грає на фортепіані від 6 року життя, від 10 р. виступає на концертах. З 15 р. виступає як солістка-співачка в театрі й телевізії, лауреатка кількох конкурсів. Тепер заангажована до Всеканад. Опера-фестивалю, де виступатиме разом з світової слави тенором Джозеппі Кампора в "Маск. Балі" Верді.

Оксана Смішкевич, Ньюарк (ЗДА) — 20 років, працює як науковий співробітник у хімічному промислі, закінчила наледж. Кошова жін. коша Пласт. Станції в Ньюарку. Декілька разів була вибрана на балах королевою краси.

НАГОРОДИ ДЛЯ ВИБРАНИХ

Для "Місс України" і її подруг досі зголосили нагороди такі українські фірми:

Український магазин хатнього устаткування "Альфа Фюрнішер Ко." (735 Квін Стр. Торонто) — малий радіоапарат.

Фірма м'ясних виробів п. Юрка Павича (809 Квін Стр. Торонто) — чашу для "Місс України".

Українська ювілерна крамниця "Kushnirs Credit Jewelers" під кер. п. Івана Барицького (529 Квін Стр., Торонто) — діадем для "Місс України".

Українська косметична фабрика "Бюті Сіл" д-ра О. Ониськова з Монтреалю, — косметичні продукти.

Марія Курілюк, Торонто — 23 роки, член Спорт. Т-ва "Україна", що поставило її кандидаткою на наш конкурс, танцює, грає на фортепіані. Була вибрана королевою на балі "Дивізійників" і на Пластовій заставі.

Оксана Ячків, Париж (вгорі праворуч) — 22 роки, абсолювентка французької торговельної школи, запропонована на наш конкурс Читачами з Франції.

Оксана Бак-Бойчук, Філадельфія (ЗДА) (вдоліні праворуч), — 21 рік, закінчила "гайскул" і торг. каледж, абсолювентка муз. консерваторії (фортепіан і сольоспів), пластунка, членка "Обнови", була вибрана королевою на "Веселці". Запропонована Читачами з Філадельфії.

Бевєрлі Комар, Мінеаполіс (Мінн., ЗДА), — 21 рік, закінчила "гайскул" і балетну школу, працює секретаркою, вибрана "Місс Мінеаполіс", була кандидаткою на "Місс Америку".

Ліда Федчак, Торонто — 17 років. Закінчила школу модельок і закінчує тепер "гайскул". Є першою спортсменкою у своїй школі, цікавиться музикою. Запропонували Читачі з Торонта.

Місяці жовтень і листопад призначені на надсилання купонів і голосів. Купони й голоси надіслані після 5 грудня не будуть уже брані до уваги. Вислід конкурсу і фото "Місс України" появиться в січневому номері нашого журналу.

В цьому числі поміщуємо останній купон. Більше купонів не буде. У нас є ще деяка кількість попередніх чисел журналу з купонами і їх можемо на бажання вислати, але тільки тоді, коли враз із замовленням одержимо за них гроші.

Дарія Белей, Рочестер — 18 років, закінчила "гайскул", маючи всього тільки 16 літ, а тепер вона вже абсолютетка Рочестер Бізнес Інституту, що вибрала її в минулому році своєю королевою. В конкурсі на "Місс Америку" з міста Рочестеру була обрана "Місс Колдженіеліті".

Людмила Водолаз, Аделяїда (згорі праворуч) — 19 років, закінчила "Бізнес каледж", цікавиться спортом і музикою. Запропонована Читачами "Ми і Світ" як сідина в цьому конкурсі репрезентантка української Австралії.

Євгенія Гнатик, Боффало (вдоліні праворуч) — 22 роки, закінчила "гайскул" і "Бізнес інститут", декілька разів була вибірана королевою на забавах. Запропонована читачами журналу з Боффало.

Тамара Медяник — кандидатка з Бразилії (Сан Павльо), що в 1956 році була вибрана "королезою весни" на конкурсі, влаштованім філією Т-ва "Соборність" в Озаско, біля Сан Павля.

Віра Бідна, Боффало (ЗДА), — 19 років, студентка хімії, закінчила балетну й музичну школу (піано і спів), інструкторка танцювальних груп СУМА, дикторка в радіопередачі В. Шарвана.

КУПОН

Пропоную на "Місс Україну"

панну

СЕРЕД КРИЖИН АНТАРКТИКИ

У листопаді 1957 року на китобійній флотиллі "Слава" в Антарктику вирушила експедиція біологів — співробітників української Академії наук. Мета експедиції — вивчення місцевої флори і фауни.

Під час експедиції вчені відвідали далекий острів Завадського. Про свої враження від перебування на цьому острові розповідає учасник експедиції науковий співробітник Інституту зоології В. І. Монченко.

"Вранці ми побачили на обрії велику білу хмару, яка, ніби зачепившись за щось, нерухомо висіла над морем. Чим ближче ми підходили до неї, тим виразніше вимальовувалась гора, що підпирала цю хмару. Гора виявляла собою постійно діючий вулкан, розташований на острові Завадського, який був метою нашої екскурсії.

Де-не-де в тріщинах прибережних скель лежав сірий, вкритий попелом лід, на схилах вулкана виднілися брудно-білі розводи снігу. Основний же фон острова становила застигла лавя.

Півтори милі, що відділяли китобійне судно від острова, пройшли шлюпкою. Десятки птахів супроводили нас. Велетенський буревісник, майже торкаючись хвилі двометровими крилами, пролісся декілька разів мимо. Стрімкі й віртуозні віражі робили вільсонові качурки, нагадуючи манерою польоту і навіть зовнішнім виглядом наших стриживів. Діловито снували навколо капські голуби та снігові буревісники.

В кількох метрах від борту

виринала голова тюленя. Він уважно вдивлявся в шлюпку, яку бачив, мабуть, уперше. Десь на півдорозі до берега нас побачили пінгвіни. Вони швидко наблизилися до шлюпки і почали навколо неї пірнати. Деякі обганяли нас, пливли до берега, ніби сповіщаючи своїх побратимів про рідкісних гостей.

Тюлений пляж

Зрозуміле те хвилювання, з яким ми наближались до острова. Лише після довгих розшуків вдалося знайти місце з порівняно пологим берегом. Цим місцем користувалися для виходу на сушу пінгвіни: удар хвилі викидав їх на каміння, і вони, спритно перебираючи ногами й лапами, видиралися вперед, щоб наступний водяний вал не змив їх знову в море.

Прибій заважав шлюпці підійти ближче. Ми висадилися у воду і швидко попрямували до берега. Нас вразив сильний запах сірчаного газу. Поблизу щілин, які постійно його виділяли, газ відчувався особливо сильно.

Трохи вище прибережних ва-

лунів ми побачили справжній тюленячий пляж. Близько п'ятнадцяти тварин, ліниво розкинувшись, ніжилися під промінням холодного антарктичного сонця. Це були тюлені-крабобіди. Їх брудно-сірі шкури з зеленуватим відтінком зливалися з навколишнім фоном. Деякі тварини, примруживши від насолоди очі, скубли своє тіло лапами. Сонне заціпеніння було таким сильним, що тюлені не звертали на нас ніякої уваги і лише при наближенні до них на п'ять-шість метрів, розкривали яскравочервоні роти. Проте, коли людина наважувалась підійти ближче, тюлені різко повертали голови за спину, приймаючи загрозливі пози.

Трохи осторонь від загально-го пляжу розташувалася самка південного антарктичного котика, тривожно стежачи за нашими діями. Біля неї спокійно спали двоє малят. Вони вже набрали благородного тьмяносірого кольору своєї матері й самостійно плавали, в чому ми впевнились через деякий час, коли дбайлива мати повела їх далі від незваних гостей у звичну водну стихію.

Великі валуни перекочувалися під натиском води. Хвилі гнали об базальтові скелі й розбивалися на міріяди бризок. Сильний прибій зробив безживою всю прибережну частину океану: жодна водорість не витримувала величезного натиску хвиль, тварини не могли закріпитися. Лише іноді на берег викидало дрібні гілочки морської трави, відірваної десь далеко звідси. На скелях, там, куди сягали бризки, виднілися темно-зелені нарости моху, а трохи вище — плями лишайника.

Це була вся рослинність острова: жодного дерева, жодного кущика чи травинки...

У царстві пінгвінів

Але тут не було пустельної тиші. Навпаки, навколо стояв нестихаючий пташиний гомін. Нас вразили широкі стежки, що примхливо звивалися між горбками й низинками на снігу й попелі. Хто їх так утоптав? Це з'ясувалося дуже скоро: по стежках групами й поодинці поважно сунули в усіх напрямках пінгвіни. Вони, безумовно, вважали себе тут господарями і спочатку, мабуть, ще не знали, чи варто нас лякати. Вони з подивом зупинялися, коли їм заступала шлях чудернацька двоного істота без ластів або крил.

Пінгвіни охоче позували перед об'єктом фотоапарата. Особливо довірливим був один пінгвін виду Аделі, який дозволив сфотографувати себе з півтора-метрової відстані. Лише згодом, наприкінці екскурсії, коли птахи побачили, що їх товаришів ловлять у мішок, вони стали більш сторожкими, а впіймати Аделі стало надзвичайно важко. Вони прожогом кидалися від переслідувача, і хоч як швидко ми за ними ганялися, наздогнати їх вдавалося лише тоді, коли вони потрапляли на каміння. Однак тут, розуміючи безвихідність свого становища, пінгвіни з войовничим криком кидалися на свого переслідувача й хапали його за чоботи та одяг. Цей гарний і сильний птах має чорну з синім полиском голову, шию та спину, груди і черевце в нього білі. В цих краях Аделі — досить рідкісний птах.

Трохи частіше можна було бачити чубатих пінгвінів. Довгі китиці яскраво-жовтого пір'я, починаючись по боках голови, закінчуються у них чубчиком, що надає пінгвінам кумедного і водночас привабливого вигляду. За деякий східний колорит зовнішності моряки Ф. Ф. Беллінсгаузена прозвали їх "мандаринами".

Та основне населення острова — антарктичні, або бородаті, пінгвіни. Це, мабуть, найпоширеніший пінгвін Антарктики. Всі невеликі горбочки біля підніжжя вулкана зайняті гніздовими колоніями цих птахів.

В невеличку ямку у вулканічному попелі самка бородатого пінгвіна відкладає два великих білих яйця. Іноді їх буває одно чи три. Багато тисяч таких гнізд, розташованих на відстані 80-100 сантиметрів одне від одного, складають пінгвіначу колонію. Цікаво, що в спокійному стані всі птахи сидять у гнізді, повернувшись корпусом і головою в один бік. Залежно від того, спинами чи грудьми звернуті пінгвіни до спостерігача, вся колонія має білий або чорний колір.

Інстинкт насиджування такий сильний, що самка не залишає гнізда навіть при наближенні до неї: якщо йти по колонії, птахи висловлюють своє незадоволення голосним шипінням, вони витягують шиї, намагаючись ухопити за одяг, і при цьому

голосно й зовсім немелодично кричать.

Із сильним інстинктом насиджування зв'язана у пінгвінів пристрась до крадіжок яєць. В колонії завжди є деяка кількість птахів - симулянтів, які тільки роблять вигляд, що насиджують, а насправді тримають у лапах круглий обточений камінчик. Варто сусідці трохи забаритись, як симулянт хапає яйце з гнізда і притьмом тікає. Пограбований птах з криком обурення кидається в погоню за грабіжником. Скориставшись скандалом, інші сусідки тягнуть до себе в гнізда ті одне-два яйця, що залишилися. Тепер уже потерпілому доводиться симулювати насиджування.

Такі сварки — постійне явище в колонії. В запалі суперницьки забувають про предмет сварки і, захопившись бійкою, нещадно давлять яйця.

Недаремно морські звірі та птахи обрали саме цей острів. Тепло постійно діючого вулкана швидко розтоплює зимовий сніг, і птахи й тюлені поспішають зайняти тут місця.

...На цій остро́в, що загубився серед крижин суворой Антарктики, лише вдруге ступила нога людей. Він є пам'ятником відваги перших моряків — дослідників Антарктики."

ВУГІЛЬНИЙ ПИЛ

В одному з державних господарств Соколовського вугільного басейну в Чехословаччині замість штучних добрив почали використовувати під посіви ячменю вугільний пил. Внесення 80 центнерів вугільного пилу на гектар ячменю підвищило його врожайність на 30 процентів.

ВОЛОКНИСТИЙ КАМІНЬ

— Волокнистий камінь? Хіба такий існує? — запитає той, хто ніколи не тримав у руках навіть грудочки азбесту. Але якщо вам доводилося бачити його, ви погодитесь, що ця назва цілком виправдана.

Серед усіх кам'яних скарбів, захованих у надрах землі, важко знайти щось більш гідне подиву. Це ж тільки уявити собі! У землі, багатій на різні руди, трапляються золоті самородки, у кам'яних гніздах ховаються яскраві самоцвіти... Та хіба ж здатна яка-небудь руда ділитися на волокна? Хіба можна зробити тканини з рубіну, сафіру? Звичайно, ні.

А от азбест саме тим і відрізняється від усіх своїх братів — кам'яних порід, що складається з численних найтонших шовковистих волосинок, які щільно прилягають одна до одної і з яких можна зробити тканину.

В давнину люди вважали, що азбест — це скам'яніла рослина. Але в цієї "рослини" вони помітили незвичайну властивість: тканина, виготовлена з її волокон, не горіла у вогні. Про цю властивість мінералу знали задовго до нашої ери і вже тоді видобували азбест.

У стародавні часи, коли не було ще навіть примітивної металургії, азбестове волокно використовувалося для різних виробів, що їх нині знаходять під час археологічних розкопів. Особливо цікавилися азбестом священнослужителі. В стародавній Індії яку вважають батьків-

щиною азбестового виробництва, вони носили одяг, пошитий з азбестового полотна.

Не дивно, що азбестова тканина цінилася так само високо, як і перлини. З неї шили саваани, щоб відділити порошок спалюваного тіла від попелу вогнища. Але такі дороги покривала були, зрозуміло, тільки у багатіїв. Труп ж бідних загортали в листя, і їх порошок, змішаний з попелом, розвівав вітер...

Згодом — у стародавній Греції — азбест почали застосовувати для виготовлення вогнетривких гнотів. Можливо, що саме тоді азбест дістав свою назву, яка грецькою мовою означає "невгасимий", "незгасний". Правда, деякі римські письменники вважають, що ця назва походить від лівійського міста Асбести, де в старовину видобували і обробляли дивний мінерал.

Використання азбесту для гнотів було відоме і стародавнім персам. Вони називали його "алчирогі саид" — камінь-світильник. Вміли видобувати і обробляти азбест також китайці.

Вогнетривкість азбестового волокна використовували в ті часи і для лікування. Тоді вважали, що коли людина хворіє, то всередині у неї горить вогонь, але досить прийняти таблетку з негорючого волокнистого каменю — і зле полум'я хвороби вщухне. Лікарі виготовляли з товченого азбесту мазі, порошки і гоїли ними нариви, вживали при шлункових захворюваннях, різних запаленнях і на-

віль як засіб від серцевої туги.

Все це приносило азбестові славу чарівного каменя, що має надприродну силу. Йому приписували навіть якесь надзвичайне походження. Вірили в існування якихось особливих саламандр, що скидали у вогні свою шкіру і народжувалися знову, і твердили, нібито сам азбест — не що інше, як шкіра саламандри.

Ці уявлення трималися протягом багатьох віків. Так вважали в Китаї Індії, Персії. А європейці взагалі не знали про волокнистий камінь і тому з особливою цікавістю прочитали нотатки венеціанського мандрівника Марка Польо, який багато мандрував по Китаю і серед інших див цієї країни познайомився з виробництвом азбестового полотна.

Ось що він писав:

"Є там жила, звідки видобувають саламандру. Саламандра, щоб ви знали, — це не звір, як кажуть, а ось що. Коли в горі докопаються до тієї жили і, наламавши з неї грудочок, розітруть їх, — вони розпушуються, ніби вовняні нитки. Потім їх сушать, далі товчуть у великий мідній ступі, микють і відділяють ті нитки, що про них я говорив, а землю відкидають, бо вона непотрібна.

Нитки наче вовняні. Їх прядуть і тчуть з них полотно. А полотно, треба вам сказати, як витчуть його, — зовсім не біле. Його кладуть потім у вогонь — і через деякий час воно стає білим, як сніг. А якщо з'явиться на полотні плямочка чи десь воно забрудниться, тоді кладуть його у вогонь, потримують трохи — і стає воно знову білим, як сніг.

Усе, що я розповів про саламандру, — то правда, а все інше — брехня і вигадка."

Розповідь Марка Польо справила на його сучасників велике враження. Це, по суті, були єдині відомості про азбест, які дійшли до європейців. Але й вони поступово забулися.

Минуло понад чотири століття. І от у 1676 році до наукового королівського товариства в Лондоні прийшов китайський купець. Він продавав носові хусточки, на вигляд нічим не примітні.

— Розпаліть, будь ласка, в печі, — попросив купець.

Коли запалав вогонь, китаець кинув туди свої хусточки.

— Що ви робите!? — скрикнули присутні.

Загадково посміхаючись, китаець закотив рукава свого халата і, нахилившись, неквапом почав витягати з полум'я свій крам. Складені купками білі хусточки були зовсім цілі. Вони здавалися навіть ще білішими, ніж раніш.

Незвичайний випадок схвилював учених.

— Невже й справді існує неопалима саламандра? А може, це просто китайський фокус? Так ні, адже вони на власні очі бачили охоплені полум'ям тоненькі носові хусточки... з якими анічогісінько не сталося! Дива! Дива, тай годі!

Після цього випадку азбестові речі в Європі ще довго були рідкістю. Ще довго поширювалися чутки про їх чудодійні властивості. Серед європейських країн Італія була першою, де виявили поклади азбесту. Вже наприкінці XVII століття тут існувало корсиканське

родовище, де видобували азбест і виробляли з нього тканини.

Пізніше, у XVIII столітті, мешканці деяких селищ у Піренях теж видобували азбест, плели з нього пояси, робили серветки, стрічки.

...Народ назвав азбест "кам'яною куделькою", "гірським льоном" і склав багато поетичних легенд, зв'язаних з дивовижним каменем.

**

В одній легенді розповідається про маленьке селище в тайзі, куди прийшла одного разу незнайома дівчина.

Вона побудувала собі з гілля курінь і стала там жити. Це була привітна й весела красуня, і її відразу ж усі полюбили. Звали дівчину Тіллою, що однією з давніх мов людства означає "неопалима", але ніхто з жителів селища, звичайно, не знав тієї мови. Їм просто була до вподоби дівчина з сильними руками і дзвінким голосом. Скрізь була вона першою: і в роботі, і в завзятих іграх молоді. Хлопці заглядалися на Тіллу, а вона тільки посміхалася і дивлячись на їх зниклої, зашарілі обличчя, казала:

— Стара я... Ох і стара ж!.. Погляньте!..

І вона розпускала своє дивне волосся.

А що то було за волосся!

Важко описати словами його красу. Зовсім сиве, але по-дівочому блискуче, воно спадало аж до землі, обгортаючи Тіллу суцільним покривалом. Дівчина ставала задумливою, і очі її дивилися на всіх лагідно і спокійно.

Так минали роки. Молоді друзі Тіллі вже давно оженились. У них повиростали сини, а Тіл-

ла все ще була молодою, то й працювала завзято.

Щовечора, коли сонце ховалося за хмари, вона проходила селищем з кінця в кінець, посміхалась перехожим, пестила зустрічних дітей, а підійшовши до озера, сідала, розпускала блискуче волосся і довго задумливо дивилась у темну воду.

Ніхто в ті хвилини не заважав Тіллі. Старі жінки та їх чоловіки вірили, що ця вічно молода дівчина охороняє їх дітей від хвороб, а їх житла — від диких звірів і злих духів.

І тільки одна жінка, беззуба і погана Миква, заздрячи невмирущій красі Тіллі, злісно сичала:

— Гляньте, як безсоромна чаклунка приворожує наших синів! Доки ми терпітимемо цю відьму?..

Та ніхто не слухав її сичання.

Молодь, як і раніш, оточувала Тіллу. Юнаки приносили їй квіти, а дівчата вплітали їх в пишне волосся. Цілу ніч ходила вона із своїми друзями по лісі, співала, тацювала, полохаючи нічне птаство.

А вранці, прекрасна і свіжа, йшла вона на роботу, дивуючи всіх своєю спритністю й невичерпною силою.

Якось у мирне тайгове селище вдерлось озброєне військо. Вершники зі списками мчали на змилених конях. На поясах у них висіли величезні ножі. З-під високих металевих шапок дивилися суворі очі. Ватажок зібрав всіх, від малого до великого, і, оглядаючи присутніх, мовив:

— Завтра вранці ось до цього кедра кожен з вас мусить принести все найкраще, що в ньо-

Посплачувавши свої дома, час уже подбати про культурний вигляд хати. А ніщо так не дає мешканню культурного обличчя, як

МИСТЕЦЬКІ КАРТИНИ

Картина — це не тільки прикраса хати, але це також цінність. Твори великих мистців не старіються, їх вартість не меншає, а щораз більшає.

Інвестиція в мистецькі картини є певнішою, як льоката грошей в банку! Ваші діти будуть Вам завжди вдячні, якщо залишите їм у спадку гарні картини.

Великий вибір картин найкращих українських майстрів знайдете в щойно відкритій

КАРТИННИЙ ГАЛЕРІЇ "МИ І СВІТ"

1071 BATHURST ST., TORONTO, ONTARIO, CANADA

го є: шкуру песця або тушу лоса, невід риби свіжої чи в'яленої, всяку істинну птицю, а в кого нічого немає, хай пошукає камінчиків веселих... Але пам'ятайте, якщо хтось що-небудь приховає, того кинемо у вогнище, а дітей його і жінок заберемо в полон.

Кажучи це, він похмуро оглядав присутніх. Діди стояли, почісуючи кудлаті бороди. Баби скиглили, ховаючи під фартухи голих дітлахів. Лише Тілла, зухвало посміхаючись, бгала в руках білу пухнасту квітку.

— Ти чия, красуне, і як звати тебе? — запитав ватажок, побачивши Тіллу.

— Я нічия, сама по собі, а звати мене Тіллою, — відповіла дівчина.

І так вона зразу полюбилася ватажкові, що він вирішив тут таки змінити своє рішення.

— От що, старики, звільняю вас від усякої данини. Тільки віддайте за мене оцю дівчину. — І кинув в обличчя Тіллі: — Була нічисю — будеш мою!

Старики захвилювалися, баби загомоніли.

— Так пам'ятай же, красуне, я чекаю на тебе до схід сонця. Не прийдеш — усе селище спалю... — погрозово додав він і, хльоснувши коня, від'їхав до своїх воїнів.

А Тілла мовчки підійшла до озера, розпустила своє сиве волосся і присіла на камені біля самої води.

Навколо неї стояли її друзі, не наважувчись вимовити й слово. Тільки заздрісна Миква сичала, надимаючись, мов жаба:

— Не повинні ми загинути через оцю гордівницю!

От уже ніч спустилася над

тайгою. Уже й воїни вийшли із смолоскипами, чекаючи світанку, а Тілла все сиділа нерухомо біля маленького, темного озера.

Одна по одній гасли в небі зірки, і здавалося, що цієї ночі вони тануть значно швидше, ніж завжди.

Ось уже й остання зірка зблідла і зникла, а Тілла, ніби забувши про все, схилилась над рожевіючою водою.

— Врятуй нас, Тілло, — відчайдушно благали старики, побачивши, що воїни із смолоскипами в руках уже наближаються до їхніх куренів.

— Тілло, зглянься на наші дітки!

Тілла підвела, нарешті, очі і стиха промовила:

— Не хвилюйтесь, усе буде гаразд.

Але в цю мить люта Миква вихопила з одного з воїнів палаючий смолоскип і шпурнула ним у Тіллу.

— Згори ж і ти! — закричала вона.

На сивій дівчині спалахнув сдяз, загорілися черевики, запалав у волоссі кістяний гребінець. А Тілла, випроставшись, скинула з себе палаюче ганчір'я, і тільки тепер усі побачили чарівну силу її волосся. Срібне покривало захищало її аж до п'ят. Біля неї догоряли залишки одягу, палали сухі торішні сучки, язики полум'я лизали стовбури кедрів, а Тілла стояла, захищена своїм волоссям.

— Дивіться, дивіться, вона й справді чаклунка! — кричали жінки, боячись наблизитись до бою.

А Тілла піднесла руки над головою, — такою гарною її ще

ніхто не бачив, — і заговорила:

— Тілла не горить. Тілла не вмирає. Тілла вічно молода і вічно стара, як сама земля. Тілла не боїться ні смерті, ні вогню. Дивіться...

І всі побачили, як відкриваючи кінчики свого волосся, вона кидала їх у вогонь, а той, приборканий, поникнув, аж поки і зовсім згас.

— Я жила серед вас, оберігаючи ваших дітей і ваші житла, відвертаючи блискавки і вгамовуючи злих духів. Тепер я піду од вас. Прощайте!

Куди пішла Тілла — невідомо. Кажуть, що вона так і не дісталася нікому, а залишилася нічєю, сама по собі. Але напевно ніхто не знає. Відомо тільки, що там, де Тілла розкидала кінчики свого волосся, виросла гірська куделька, срібно-біла, з жовтуватим відблиском полум'я, пухнаста і незгорила.

Кажуть, що й в інших місцях, де знаходять таку кудельку, згадують про сиву дівчину, яка ходила по землі від одного селища до другого.

Стародавні люди цінували в азбесті тільки його волокнистість і вогнетривкість. Тому й застосовували його дуже обмежено. Але минав час — і виявлялися нові властивості мінералу.

Вже тоді, коли було винайдено парові машини, люди зрозуміли, що азбест може придатися для теплової ізоляції: адже він не пропускає ні тепла ні холоду. Та ось вік пари змінився віком електрики — і азбест став ще більш необхідним. З'ясувалося, що він є чудовим матеріалом для електроізоляції.

Азбест став у пригоді і хімі-

кам, бо він не руйнується під впливом лугів, а деякі його різновидності не бояться кислот.

Зацікавилися волокнистим каменем і мікробіологи, почавши використовувати його для виробництва найтонших фільтрів, що мають на одному квадратному міліметрі близько двох мільйонів пор. Уявіть собі, які дрібненькі ці пори! Крізь них навіть бактерії не проникнуть. Ці фільтри для того й використовуються, щоб звільнити рідину від мікробів.

Стала відома і пластичність азбесту: з кілограма цього мінералу можна витягнути нитку завдовжки в тридцять кілометрів. І, нарешті, азбест дуже міцний. Сталевий дріт, що має поперечний переріз в один квадратний міліметр, розривається при навантаженні 213 кілограмів. Азбестове волокно такого ж перерізу розривається при навантаженні 300 кілограмів. Виходить, азбест міцніший за сталь!

Усі ці чудові властивості азбесту і зробили його найнеобхіднішим матеріалом сучасної промисловості.

Мабуть, усім відомі азбестові рукавиці, маски, фартухи, якими користуються пожежники і металурги. Так само всім відомі азбестові театральні завіси і картон. Але мало хто знає, що до складу паперу, з якого роблять грошові знаки або який використовують для важливих історичних і державних документів, теж входить азбест.

У наш час цей мінерал став незамінним при виготовленні гальмових стрічок, легких листів шиферу, яким криють будинки, а також для виробництва міцних труб. **Б.Д.**

ДОЛЯ БЕНМЕТІРСЬКОЇ ТАБЛИЦІ

Українська громада, якої члени працювали при будові греблі в Бен-Метірі (Тунезія), відзначили свій побут, вмуровавши в капличці тамошньої оселі пропам'ятну таблицю, яку посвятив був генеральний вікарій Апост. Візитатора архієпископа Кир Івана Бучка, о. Мав-

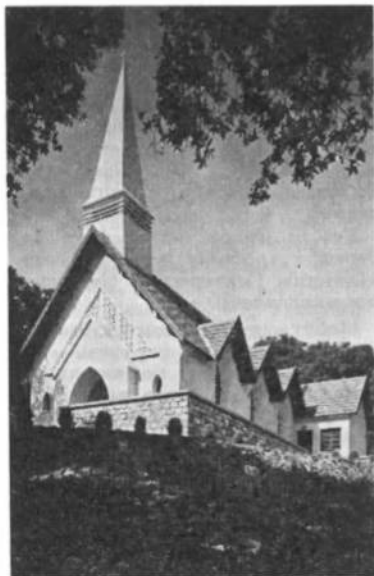
рикій Ван де Малє. На таблиці був виритий вгорі тризуб, а під ним в українській та англійській мовах слова: "Дякуємо Всевишньому за Його ласки й опіку під час нашого побуту в Бен-Метірі 1947-1954. Група Українців."

Вмуровуючи цю таблицю, всі ми думали, що вона свідчитиме довгі роки про наш незвичайний побут і про нашу працю. Але сталося не так, як гадалося.

Коли Тунезія здобула незалежність, Араби, за дозволом свого уряду, переробили нашу колишню гарну капличку на свою школу. Вони скинули з каплички хреста та по своєму влаштували нутро. Було б тоді зліквідовано також нашу таблицю, коли б не те, що побував тоді ще там автор цієї розповіді, який власними руками її вийняв.

Спочатку ми обидва з інж. М. Масловим намірялись заінстальовати її в церкві невеличкого сусіднього містечка Аін-Драгам, поблизу тунезійсько - альжирського кордону, але прибувши там переконалися, що тамошня церква була також замкнена, а її старенький священик, о. Гільоріо, помер.

Залишилось нам тоді тільки перевести цю таблицю до Франції. Так ми й зробили. Приїхавши до Парижу, я передав її

Капличка в Бен-Метірі, якою користувались українці для своїх богослужень і де була вмурована пропам'ятна таблиця.

**Інженер Татарчук виносить про-
пам'ятну таблицю, рятуючи до-
рогу пам'ятку**

митроф. протоєреєві о. Вол.
Вишневському і він заінсталу-
вав її в паризькому УАПЦ хра-
мі. **інж. П. Татарчук**

НАДІЯ

За двадцять кілометрів від Кіровограда, поблизу села Карлюжного, розкинувся мальовничий хутір Надія, де жив і працював видатний український драматург І. К. Тобілевич (Карпенко-Карий). Хутір названо на честь дружини письменника Надії Карлівни Тарковської. Двадцять років (з 1887 по 1907 рік) прожив письменник на цьому хуторі, де написав свої кращі твори: комедію "Сто тисяч", драму "Хазяїн", а також п'єси "Сава Чалий", "Суета" та інші. Завдяки працьовитості Івана

Тобілевича глухий хутір було перетворено на своєрідну степову оазу. Тут письменник заклавав садок, викопав ставок, розвів у ньому рибу, посадив верби, осоки, явори. Найбільшою прикрасою хутора є дубові алеї.

У сім'ї Тобілевичів існувала традиція: кожен повинен посадити й виростити дерево. Так, біля входної арки на хутір, мовби обнявшись вітами, стоять два дуби, їх посадили брати письменника Микола Садовський та Панас Саксаганський. Ще й досі зберігається на хуторі могутній дуб, посаджений ще батьком Івана. Часто в Надії бував друг письменника, відомий український драматург, один з основоположників українського театру Марко Кропивницький. Велетенський дуб, що розрісся поблизу садиби Тобілевичів був посаджений Кропивницьким і дістав назву "Марків дуб". Біля будинку ріс також "Іванів дуб": його посадив сам Іван Тобілевич, але під час окупації це дерево зрубали німці. Збереглися в Надії старі явори, калинова й численні дубові алеї, посаджені руками видатного мистця. Часто, особливо влітку, в мальовничу Надію приходять учні, екскурсанти, туристи. Відпочиваючи в затінку широколистяних дубів, вони слухають розповідь письменникового онука — Андрія, який живе на хуторі, про життя і творчий шлях Івана Тобілевича.

Ф. Цигульський

СОРОКЛІТНЯ МАНДРІВКА

Рік 1958 винятково багатий в ювілеї, якими українська спільнота вшановує історичні події й державні акти нашого недавнього минулого. Між тими ювілеями мусимо ще віднотувати радісний ювілей 40-річчя з появи перших українських поштових марок.

Факт випуску перших поштових марок України треба розглядати як подію історичного значення. З тим бо моментом започатковано новий, до того часу неіснуючий, український розділ в світовій філателії. Від м. липня 1918 р. Україні було признане окреме, самостійне й почесне місце в марочних каталогах світу. Українські поштові марки вирушили в довгу мандрівку, щоб, сповизивши своє офіційне призначення, постійно пригадувати світові про радісні роки національного зриву й самостійності України. Ця їхня мандрівка триває вже повних сорок років.

Перші поштові марки самостійної України віддано до поштового вжитку в липні 1918 р. Була це серія із п'яти купюр, з номінальною вартістю 10, 20, 30, 40 50 шагів. Від назви валют, прийнялось в філателії називати їх "шагівками". Автором рисунків марок вартості 30, 40 і 50 ш. був відомий наш графік Юрій Нарбут, а марок з номіналом 10 і 20 ш. славний його учень Антін Середа. Через те й наявна повна мистецька

пов'язаність стилю усіх п'яти верстостей.

На марці в 10 ш. зображено ту частину земського гльобу, на якій простягаються широкі про-

стори нашої Батьківщини. А над землею українською державний герб і сонце, що посиляє Україні свій щедрий і життєдайний привіт. Темою марки в 20 ш. є наш селянин, зображений з кошою в руці, в солом'яному брилі оздобленому колосками збіжжя. Для підкреслення, що селянський стан є основою нашого народу. Марка в 30 ш. персоніфікує відроджену Україну — голова молоді жінки, завітчані розкішним вінком квітів і стьожок. (Коли б було виготовлено рисунок різнокольоровою технікою, світ і досі подивляв би широкі скалю барв нашої багаті природи і фольклору). В центрі марки в 40 ш. вміщено маєстатично держав-

ний герб України, а на останній купюрі найвищий номінал цієї серії — 50 шагів. Для підкреслення багатства української фльори, в рисунках усіх марок вплетено рослинну орнаментику.

Друк шагівок започаткований наприкінці 1917 р., але процес їх виготовлювання протягнувся і зайняло більше чим пів року, поки перший наклад марок був відданий до поштового вжитку. Марки друкувались в київській друкарні Кульженка та в друкарні Фесенка в Одесі, а пізніше ще й в Кам'янці-Подільському. Виготовляли їх на великих аркушах по 400 марок в кожному, а потім краями на чотири менші аркушики по 100 марок. Спершу пробували марки перфорувати, але, коли показалося, що це дуже сповільнює виконання замовлення, від тих спроб відступлено. Дослідники устійнюють цифру збуктованих марок на 40 тисяч.

Крім виготовлених п'яти купюр, запроєктовано було видати ще вищі вартості з портретами кн. Олега, Володимира Вел., короля Данила, кн. Константина Острожського, Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка і ін. Плану того, однак, не зреалізовано.

Як про це говорять написи на шагівках, були вони призначені виключно для поштового вжитку, однак із-за дошкульного браку дрібної розмінної монети, використано марочні кліші ще й для виготовлення марок-грошей. Зроблено це на основі закону УНР з дня 18 квітня 1918, але до вжитку віддано їх вже за гетьмана Павла Скоропадського, згідно з затвердженим ним законом з дня 8 липня 1918

року. Закон постановляв, що "розмінні марки щодо порядку їх забезпечення прирівнюються до кредитових білетів" і надавав міністрові фінансів (а був ним тоді А. Ржепецький) "права випустити розмінних марок на суму не більше шестидесяти тисяч карбованців".

Марки-гроші були виготовлені на твердому, картоновому, папері. На лицьовій стороні мали ті самі рисунки, що й поштові марки, а на відворотній боці тризуб і текст "Ходить нарівні з дзвінкою монетою".

Хоча розмінні марки не рахувались поштовими марками, проте виразної заборони вживати їх для оплачування поштових посилок не було й через те вони попадали іноді до поштового вжитку. Траплялося це рідко, бо на розмінних марках не було клею та й папір був загрубий, тож вживати їх було невигідно. Офранковані ними листи мають серед філателістів великий попит і вважаються свого роду філателістичними курйозами.

Згідно з твердженням В. В. Попова, видатного знавця поштових марок України й дослідника тодішніх поштових відносин, шагівки і всі інші українські поштові марки мали курсуючу силу до 31 грудня 1918 р., але є докази, що вони були вжитті набагато довше, аж до 1923 року. У збірці автора цих рядків зберігаються, напр., два поручені листи, вислані з України до ЗДА в половині 1921 р. Обидва листи офранковані марками-шагівками й відбули до рогу з України до ЗДА по через Москву. Шлях цей позначений поштовими штемплями.

Відмічуючи у цій статті со-

рокліття українських поштових марок, ми присвятили нашу увагу виключно п'ятикупюрній серії марок-шагівок. Це тому, бо марки тієї серії українцям найдорожчі. Вони, як перші і чисто-українські видання, прислужились Україні найбільше.

Мандрівка українських поштових марок ще не закінчена. Після виконання призначених їм властивих функцій, наші поштові цінності продовжують свій пропагандивний похід. Від

марочників до збирачів, від одних філателістів до других, з альбомів до альбомів, з одних країн до других, з регіональних філателістичних виставок на міжнародні, здобуваючи по дорозі щораз більше признання і щораз численніших приятелів. І ще довго триватиме ця похідна місія українських поштових марок, бо ще довго прийдеться розказувати світові про те, як то "було колись в Україні..."

Євген Котик

ЩОБ УЧИТИСЯ В СНІ

Французький психолог Жак Женева сконструював отомафон. Це — вдосконалений магнітофон, де вмонтовано електронний робот, з допомогою якого наперед визначають режим роботи апарата. Замість гучномовця в ньому можна встановити тихомовець.

Тихомовець являє собою спеціальний мікрофон, здатний відтворювати записаний дуже тихий шепіт. Цей мікрофон дає змогу лікувати в сонному стані алкоголіків, наркоманів і заїк. Ця властивість апарата ґрунтується на фазах сну людини, сприятливих для підсвідомого навчання. Перша фаза починається відразу ж після того, як людина засинає, друга триває протягом п'ятої години сну, а третя настає за півгодини до пробудження. На такий "розклад" і настраюють електронного робота.

Винахідник вважає, що дія отоматофона стає більш ефективною, коли той, хто користуватиметься ним, своїм голосом буде записувати на робот текст, який треба вивчити.

В НЕПОМИЛЬНІЙ РЕДАКЦІЇ

В редакції одної газети з'явився раз якийсь чоловік і сказав:

— Пане редакторе, ви написали в газеті, що я помер. Це неправда, я ще живу. Ви мусите опублікувати спростування.

— Неможливо, мій пане, — відповів редактор, — наш часопис ніколи не помиляється.

— Але ж ваша вістка була фальшивою!

— Знаєте що, пане добродію, щоб ви знали нашу добру волю, я поміщу вас у завітнішому числі газети в рубриці "Народження".

Чи знаєте, що...

...радіослухач, який живе на Далекому Сході, чує голос співака, що виступає у Києві, в концертному залі Української філармонії, раніш, ніж присутні в ньому глядачі?

УМІННЯ РОЗМОВЛЯТИ

Вміти розмовляти це нелегка справа. Нераз подивляємо тих, що в кожному товаристві вміють нав'язати цікаву розмову. Цього, однак, можна навчитись, якщо слідкувати за собою і притримуватись певних засад.

Найтяжче є перервати вступну мовчанку. Не треба, зложивши руки на колінах, сидіти та мовчати. Як вас познайомлять з кимсь, починайте розмову відразу. Говоріть про те, про що саме думаєте. Ви будете здивовані, як легко нав'яжетеся дальша розмова.

Ніколи не говоріть однаково з жінкою і з чоловіком. Ніяка розумна особа цього не робить. Якщо ви дотепна, будьте нею, але тільки з жінками, а не в чоловічому товаристві. Пам'ятайте, що, не зважаючи з ким говорите, краще сказати замало, як забагато. Думайте завжди про те, що ви говорите. Ваше знання не мусить бути дуже глибоке. Але це злостить, коли жінка щебече про речі, про які знає дуже мало або й зовсім нічого. Надто певна себе жінка надідає іншим жінкам, але чоловіки оцінюють її позитивно. Коли говорите з жінками, омийте спліток. Сплітки це — ворог конверсації, це — ворог приязні. Це однак, не значить, що ви мусите говорити тільки про біжучі події і сукні. Розмова про особисте надає життя й кольориту гутірці. Завжди уникайте деструктивної критики інших. Будьте милосердними. Це ознака доброго виховання у чарівної жінки.

Байдуже, чи говорите з чоловіками, чи жінками, говоріть неголосно, дистинговано. Довкілля слухатиме вас з багато більшим зацікавленням, як коли б ви кричали та коли б ваші слова зливалися в один потік. Коротко, будьте уважні у вашому говоренню і поведінці.

Щоб мати тему до говорення, треба бути добре поінформованою. Можна багато навчитись, читаючи, слухаючи радіо, йдучи до театру або опери, дивлячись на телевізію. Спеціальні передачі для жінок про одяги, варення, виховання дітей тощо, вносять багато тем до розмови.

З розмови з чоловіком жінка повинна вичути, що його цікавить і про те говорити. Запам'ятайте собі, що чоловіка найбільше цікавить він самий і його проблеми. Багато жінок говорять до мужчин, але не розмовляють з ними. Вони стараються зацікавити його собою і тим самим показують, що вони думають тільки про себе самих. Найкращий спосіб говорення з чоловіком — це слухати його. Дозвольте скінчити йому те, що він бажає сказати. Не перебивайте. Тоді ви зможете робити інтелігентні зауваження, й ставити цікаві запити. Інтелігентними питаннями я не вважаю таких, як: "Скільки ви заробляєте?" "Скільки маєте заощаджено?" "Чи думаєте, що я гарна?" "Яка буде завтра погода?"...

Розмовляти з чоловіком не легко. Чимало чоловіків не любить надто мудрих жінок. Най-

САЛЬОН КРАСИ

ОЛЬГИ КОЛЯНКІВСЬКОЇ

“COLETTE”

1071 BATHURST STREET, TORONTO — LE 1-6482

ЗАЧІСКИ — КОСМЕТИКА — ПАРФУМЕРІЯ

Миття й уложення волосся	—	—	—	—	—	—	—	1.25
тривалі зачіски	—	—	—	—	—	—	—	від 7.00
у вівторок і середу вранці від 9-1 год. “спешел”	—	—	—	—	—	—	—	5.50
масажі голови і волосся, проти випадання, для жінок і чоловіків	—	—	—	—	—	—	—	1.50
фарбування волосся	—	—	—	—	—	—	—	від 4.00
масажі лица	—	—	—	—	—	—	—	від 1.50
манікюри	—	—	—	—	—	—	—	1.00
педикюри	—	—	—	—	—	—	—	3.00

У парфумерії креми широко відомої паризької фірми

Dr. N. G. PAYOT

нічний крем — 2.50 гормональний — 3.00
ембріоновий — 3.75

Найновіший винахід на відмолоджування шкіри за
найкращою методою д-ра Філатоза
серум у ампулках —потрійна доза — — — — 35.00
поодинокі доза на 10 аплікацій — — — — 15.00
денний крем для делікатної сухої шкіри — — 3.50
Великий вибір кремок, помадок, пудрів, ружів,
мейк-ап, спеціальних театральних олівців до брів 0.50

Різномодні парфуми

“Jolie Madame”, “Vent Vert” — фірми Balmain
та інші.

— САЛЬОН ВІДКРИТИЙ ЩОДЕННО ВІД 9-9 ГОД. —

Просимо домовлятися телефоном.

більше їм подобаються дівчата, які вміють бисто відповісти.

Якщо хочете пофліртувати з чоловіком, фліртуйте здорові, однак уникайте моргання очима, опускання повік, викручування в різні боки та інших комічних нонсенсів. Краще стосуйте у флірті свою штучку говорення. Підтримуйте конверзацію, вставляючи подекуди провокативні питання, приглядайтеся з зацікавленням, слухайте те, що він говорить.

Конверзація повинна бути жіночою спеціальністю. З своєї природи, жінка більш розмовна, як чоловік. Вправляючись у конверзації, можна добитись правдивого артизму. О. К.

ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ

Пані Х. з Альберти питається:

1. Чи жінки по сороківці, що посивіли, повинні фарбувати волосся?

Сиве волосся звичайно пристарює. Жінка по сороківці, якщо дбає про себе, може виглядати цілком молодо. Пофарбувавши волосся, відповідно до свого кольору лица і шкіри, жінка виглядає багато краще. В дуже рідких випадках — сивина прикрашує, тоді слід її залишити. Якщо жінка терпить на комплекси, бачучи, що вона швидко старіється, то навіть лікарі дораджують комплетне відпущення, себто фарбування, відмолодження.

2. Чи одягати темної краски одяги жінкам по сороківці?

Вбрання річ смаку, й треба вдягатися відповідно до сезону, пори року, моди, а найголовніше вдягати те, в чому до лица.

Якщо жінці "по сороківці" — добре в чорному, чи сірому, може носити той колір, але, якщо їй лицює червоне, чому вона не може так одягнутися? Головне треба знати коли що одягнути. На офіційне прийняття одягається темніші строї, але пополуднева сукня може бути з легкої ясної вовни восени чи взимку, натомість яка жінка навіть по шістдесятому році життя витримає спеку в темному одязі?

Хочете негайно позбутися сивини і повернути Ваш колишній блискучий, природний колір волосся, скріпити його коріння і знищити лупу, вживайте чудесний препарат приємного запаху

VERODAN

продукт нової української фірми

VERO PREPARATION

811 Dupont St., Toronto, Ont.

"ВЕРОДАН" продається:

"ARKA" — Queen St. W.,
PLAY Store - 344-A Bathurst St.,
DRUG Store — 204 Bathurst St.
FIPMA: 811 Dupont St., Toronto. — Монреаль: українські крамниці

Можна його також купити або замовити (ціна 3 дол.) в Сальоні "Ми і Світ"

1071 Bathurst St., Toronto, Ont.

І Н Д О Н Е З І Я

По обидві сторони від екватора, між азійським і австралійським материками, розкинулася найбільша в світі острівна країна Індонезія. Кожного, хто прибуває сюди вперше, вражають пишна екзотична природа, чудові мальовничі краєвиди, велич гірських хребтів, які складаються з багатьох вулканів, помірний теплий клімат, родючі ґрунти, різноманітна і багатуша флора і фауна.

Індонезію населяє мужній, волелюбний і працьовитий народ, який тільки недавно здобув свободу. 17 серпня 1945 року країна проголосила свою незалежність.

Що ж являє собою сучасна Індонезія? Її територія перевищує 1900 тисяч квадратних кілометрів. Населення країни нараховує 82,6 мільйонів. Індонезія займає більшу частину островів Малайського архіпелагу. Як уже зазначалося, вона складається з численних островів. Найбільші з них Калімантан (Борнео), Суматра, Сулавесі (Целебес), Ява, які складають Великі Зондські острови. Менші острови об'єднуються під назвою Малих Зондських (Тімор, Флорес, Сумба та ін.) та Молукських. Індонезії належить також західна частина острова Нова Гвінея (Західний Іріан). Моря і протоки, що відділяють великі острови від Азії, порівняно неглибокі, їх середня глибина становить лише 55 метрів,

а на схід від островів Калімантан і Сулавесі морська глибина перевищує 5 тисяч метрів.

Поверхня країни здебільшого гориста, хоча тут немало і низинних місць, вкритих розкішною тропічною рослинністю. Через Суматру, Яву, Малі Зондські і Молукські острови тягнеться довга лінія гірських хребтів з численними вулканами. Так, лише на Яві налічується 136 вулканів, 28 з яких діючі. Пролітаючи літаком над ними, можна бачити, як вершина діючого вулкана Мерапі, пронизавши низькі хмари, вивергає з кратера густі клуби пари і диму. Видовище справді величне. В Індонезії є і острівні вулкани, найбільший з них Кракатау. Небачене виверження, що сталося тут у 1883 році, знищило майже половину острова. Під час катастрофи згинуло багато людей: вони були змиті в море гігантською хвилею.

Географічне положення країни обумовило рівномірно вологий і екваторіальний клімат у більшій її частині. Тут нема ні зими, ні весни, ні осені, в нашому розумінні цих періодів року. Лише в південно-східній частині країни розрізняють два сезони: вологий і сухий. Середньорічна температура становить тут 25-27 градусів тепла з сезонним відхиленням лише на 2-3 градуси. Вранці ви відчуваєте приємну прохолоду, але зі

сходом сонця температура досить швидко підвищується. Після полудня часто проходить гроза із зливою, і повітря дещо охолоджується. Ніч настає швидко, без сутінок. Так починається і закінчується типовий день на рівнинній низині екваторіяльної Індонезії. Мусонні вітри приносять багато опадів (понад 2 тисячі міліметрів щороку), що випадають майже скрізь рівномірно. На території країни протікає багато повноводних річок, які є величезним джерелом гідроелектроенергії.

Кілька слів про рослинність. Вогкий і теплий клімат сприяє розвитку багатющої тропічної рослинності. Досить сказати, що тільки на острові Калімантані (Борнео) налічують понад 11 тисяч видів рослин. Милують око високі тропічні ліси, що вкривають низини, їх верхній ярус утворюють дерева-гіганти: фікуси, мімози, мангустан, деревовидні папороті з двометровим листям, різні пальми. Окремі дерева сягають 70-метрової висоти. В нижніх ярусах ростуть банани, бамбуки, пандануси, на схилах гір розташовані субтропічні ліси і ліси помірної смуги — вічнозелені дуби, лаври, каштани, клени.

Індонезія заселена дуже нерівномірно. Так, на Яві і Мадурі проживає 54 мільйони людей, тобто більше половини всього населення країни, на Суматрі — лише 13 мільйонів, а решта — на інших островах. Корінне населення Індонезії складається більш як з 140 малайських народностей і племен. Найбільш численними народностями країни є яванці, сунданці, мадурці і малайці. Державною мовою Індонезійської рес-

публіки є мова малайців острова Суматри, який у II-XV століттях був центром великих державних об'єднань.

Природа щедро наділила Індонезію своїми багатствами. Її рівнини і схили гір відзначаються родючими ґрунтами, що дають високі врожаї, в надрах землі є численні корисні копалини — родовища нафти, олова, бокситів, кам'яного вугілля, залізних руд, міді, марганцю, свинцю, цинку, нікелю платини, хрому і т. д. В озерах, ріках і морях країни водяться різні породи риби. В густих лісових хащах ростуть високоякісні промислові види дерев. Природні умови Індонезії дуже сприятливі для розвитку сільського господарства. Наприклад, тут двічі на рік збирають урожай рису, який є найпоширенішою культурою в країні.

Сільське господарство Індонезії продукує багато різноманітних технічних культур, які йдуть переважно на експорт. Звідси вивозять кавчук, чай, тютюн, каву какао, цукор, риж, різні прянощі, копру, пальмову олію, лісоматеріали, хінну кору і т. д. За виробництвом і експортом кавчуку Індонезія займає перше місце в світі.

Серед багатой рослинності Індонезії особливо поширена кокосова пальма, яка дає цінні продукти. Так, в кокосових горіхах міститься поживне молоко — чудовий прохолодний напій. З ядра горіха одержують кокосову олію, з листя пальми виробляють капелюхи, плетуть кошики та інші побутові речі. В експорті чималу роль відіграє копра (подрібнене і висушене ядро кокосового горіха), що є напівфабрикатом для одер-

жання кокосової олії. Індонезія — головний експортер світу хіної кори.

В селянських господарствах центральної і східної Яви культивують так зване бавовняне дерево. Волоски його плодів, або капок, — цінне волокно. Легкість, пружність, водонепроникність та інші властивості роблять капок чудесним матеріалом для господарських і побутових потреб. Ним набивають матраци, подушки, м'які меблі тощо. Близько 70 процентів цієї сировини індонезійці експортують. Значне місце в господарстві і торгівлі займають чай, кава, какао-боби, тютюн та інші продукти. Під посівами рижі зайнято 4 мільйони гектарів — 25 процентів усієї оброблюваної землі.

Відсутність власної важкої індустрії — характерна особливість індонезійської економіки. Розвідані запаси нафти в країні обчислюються в 250 мільйонів тонн. Щороку видобувають тут і майже повністю вивозять за межі країни понад 10 мільйонів тонн нафти.

У харчовій, текстильній і різних галузях обробної промисловості переважає дрібне виробництво. В країні широко розвинуті мистецькі промисли, де індонезійці працюють цілими сім'ями. Оскільки промислова продукція власних підприємств не покриває потреб країни, Індонезія завозить з-за кордону багато промислових товарів, зокрема текстиль, сірники, папір, цемент, азбест, не говорячи вже про продукцію машинобудування, хімічної та інших галузей промисловості.

Індонезія — країна стародавньої культури. Кожному, хто

прибуває сюди, впадає в око багато пам'яток старовини, цікавих, чудово оформлених архітектурних і скульптурних споруд. Найбільше їх на острові Яві і Балі. Зміст цих пам'яток здебільшого пов'язаний з релігійним і фольклорним мотивами, мотивами з побуту і життя народів, що населяють країну. До таких пам'яток належить, наприклад, відомий на весь світ величезний індо-яванський храм Боробудур, збудований ще в VIII столітті. Ця монументальна споруда, що височить на горі, має вигляд кам'яної ступінчастої піраміди. Цікаві також архітектурні пам'ятки XIII-XV століть, зокрема храми в Панатарані, на острові Балі.

В містах і селах Індонезії широко розвинуте народне мистецтво. Талановиті індонезійці виробляють прекрасні речі з дерева, шкіри, кістки, срібла. В Джакарті, Джок'якарті, Соло, на острові Балі та в багатьох інших місцях країни вироби народних ремесел відзначаються тонкою філігранною роботою, високим художнім смаком. Майже скрізь на вулицях міста можна бачити торговців, які пропонують свій товар, чудові маленькі статуетки, дитячі іграшки, невеликі обідні сервіси, ляльки тощо.

Індонезійський народ славиться самобутнім і оригінальним хореографічним мистецтвом, тем якого тісно пов'язані з життям і героїчною боротьбою народу за свою свободу і незалежність.

На жаль, цей прекрасний край дістався під панування комуністів, які підшилися під його гизволителів.

ЛІХТАРІ НА ВУЛИЦЯХ

Невідомо, де й коли з'явилося вперше вуличне освітлення. Є лише дані, що в У столітті нашої ери в деяких містах Італії вулиці освітлювались ліхтарями, в яких горіли лійові свічки. Згодом їх замінили восковими.

Майже через тисячоліття, в 1414 році, почали штучно освітлювати туманний Лондон. Домовласників зобов'язали вивішувати на дверях ліхтарі. Ще через сто років цей звичай було запроваджено в Парижі, в 1679 році — в Берліні, в 1783 році — в Римі. Ліхтарі являли собою тоді лампадки, заправлені олією.

Нові види освітлення, як і взагалі всякі нововведення, часто зустрічались з недовірою. Так, коли в 1810 році англієць Віндзор запропонував скористатися світильним газом, відкритим ще в 1691 році Джоном Клейтоном, не хто інший, як Вальтер Скотт, вигукнув: "Це божевільний. Він хоче освітлювати вулиці Лондона димом!" А французький імператор Наполеон I оголосив газове освітлення "великим безумством". А проте на Вестмінстерському мості в Лондоні в 1813 році з'явилися газові ліхтарі, що відразу стали однією з примітних рис англійської столиці. Незважаючи на всі переваги газового освітлення, міські радники Кельну (Німеччина) відмовились від нього, бо воно, мовляв, суперечить волі Божій, згідно з якою вночі має бути темно.

В більшості країн світу, як і раніш, панували лійові свічки й світильники, заправлені рослинним чи тваринним жиром, аж доки в 1832 році з'явилися стеаринові свічки, які швидко завоювали собі популярність.

У 1857 році відбулися надзвичайні зміни в справі освітлення. Житель Бухареста Мехедінтенану та його компаньйон аптекар Геґе запропонували міській управі здати їм підряд на освітлення бухарестських вулиць по 336 лей на рік за кожний ліхтар. До цього управа платила підрядчикам по 600 лей, і конкуренти були, звичайно, приголомшені: адже ціни на олію, що горіла в ліхтарях, здавалося, передвіщали Мехедінтенану і Геґе неминучий крах. Та краху не сталося. Виявляється, що за кілька місяців до цього компаньйони зуміли шляхом перегонки нафти одержати гас. Настала ера газових ламп, яку ще добре пам'ятають наші дідуся й бабусі.

В 1875 році великий винахідник Томас Алва Едісон створив електричну лампочку нажарювання з вугільною ниткою, здатну горіти тривалий час. Цікаво, що цей винахід також дістав визнання не відразу. Впливова американська газета "Нью-Йорк трібюн" писала тоді: "Нині, коли навчилися робити стеаринові свічки, що горять без кіптю, і продають ці свічки так дешево, всі інші джерела світла практичної користі не мають..."

СПОРТ У КНЯЖІЙ УКРАЇНІ

Пам'ятки матеріальної культури і письмові документи розповідають, що ще на світанку історії нашої Батьківщини в народі були досить поширені різноманітні фізичні вправи, які сприяли вихованню сили, витривалості, сміливості і спритності. Високо цінувались ці якості в Київській Русі-Україні, де народові доводилось вести постійну боротьбу з численними ворогами-загарбниками.

В Київській Русі були дуже популярні кулачні бої, борцівські поєдиники, стрільба з лука, кінні змагання тощо. В літописі розповідається про напад у 992 році кочівників-печенігів на Руську землю. Війська киян і печенігів зустрілися на річці Трубіж біля Переяславля. Страшний на вигляд печенізький богатир хвалькувато викликав киян на поєдинок. Проти нього вийшов молодий ремісник-кожум'яка Ян Усмошвець. Його батько розповів князеві Володимирі, що син, коли розгнівається, рве на шматки товсті шкіри. Щоб випробувати силу молодого атлета, привели бугая, і Ян Усмошвець видер з його боку великий шматок м'яса. Почався поєдинок. Кожум'яка, хоч і був нижчим на зріст від свого противника, схопив печеніга в свої могутні обійми і задушив його.

Кінні змагання влаштовувались у Києві на головній княжій садибі, яка носила назву "Великий Ярославів двір". Одне з таких змагань описане в лі-

тописі. В 1150 році, коли Київ був зайнятий князем Ізяславом Мстиславичем, той звелів влаштувати на Великому Ярославовому дворі стрілецькі та кінні змагання, в яких показували майстерність верхової їзди "много множество" вершників.

Завдяки письмовим джерелам і археологічним дослідженням вдалося встановити, де було розташоване улюблене місце спортивних вправ стародавніх киян — Великий Ярославів двір. Стосовно до сучасної топографії Києва він містився біля Андріївського спуску, пересікав у поздовжньому напрямку зі сходу на захід сучасну вулицю Героїв Революції і займав ділянку в 4,5 гектара. В середині двір мав незабудовану площу, де й відбувались народні збори, проводились ігри скоморохів і кінні змагання.

Одна билина розповідає про перегони вершників за маршрутом Київ — Чернігів — Київ. Переможець — Іван Гостинін син — подолав цю відстань у 270 верст за час "від утрени до обідні" — тобто за 20-22 години.

Великої досконалості досягли стародавні стрільці з лука. Довжина польоту стріли сягала 500 метрів. На це вказує один старовинний документ, в якому значилося, що довжина стіни Печерського монастиря в кінці XII століття дорівнювала "двом польотам стріли". І дійсно, ця стіна мала кілометр завдовжки.

Відома була в Київській Русі

і їзда на лижах. Лижви тих часів були, звичайно, зовсім не схожі на сучасні. Вони робилися з кінських кісток, які з од-

ного боку шліфувалися і через дірочки прив'язувалися ремінцями до ніг.

В. Богусевич

КАНАДІЙСЬКА ДІВЧИНА - ТОРЕАДОР

Молода торонтонка Елізабет Брадї від дитячих років любила незвичайні пригоди. Будучи студенткою університету, вона декілька разів пробувала втекти до Мехіка, але завжди її затримувало на кордоні і як малолітню відслано назад до батьківського дому. Минулої весни їй пощастило таки виїхати і в Мехіку вона дістала працю в чилійській амбасаді. Вечорами вивчала залюбки з товаришами свого віку боротьбу з биками.

Набравши вже вправи, вона, будучи глядачем під час одної боротьби, нагло перескочила загороду і з червоною плахтою в руках почала небезпечні пасажі перед роз'юшеним биком. Її виступ був вдалим і після цього була вона заангажована в туріє по Мехіку, Венесуелі й Чіле. Під час кожної боротьби її засипували цвітами і грішми, а опісля "Джитанілля" (так її прозвано) з своїми приятелями до ранку витанцювувала фляменко під звуки гітари.

Але Джитанілля не здійснила ще своєї найбільшої мрії — виступати на аренах Іспанії. Вміжчасі бик пробив її рогам і прийшлося довгий час лікуватися в Торонті. Тут дістала вона недавно листа з Іспанії, — заангажування на кориді побіч найкращих тореадорів світу.

НЕЙЛОНОВИЙ ПАПІР

У Франції почалося виготовлення паперу з нейлонового волокна. Журнал "Ля натюр" повідомляє, що нейлоновий папір значно міцніший за звичайний. Тонкий аркуш такого паперу майже неможливо розірвати руками, він не боїться вологи, на нього не впливають більшість хімічних реактивів, денне світло, мікроорганізми і інші руйнівники звичайного паперу.

На нейлоновому папері можна писати простим олівцем і чорнилом, він придатний і для друку, на ньому друкуються важливі документи, що мають довго зберігатись, виготовляються морські карти і ін. Передбачається також виготовлення з такого паперу грошей і використання його для друкування книг.

БІЛЬШІСТЬ НАШИХ ДОВЖНИКІВ ОДЕРЖАЛА В ОСТАННЬОМУ ЧАСІ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВИСОТУ ЗАБОРГУВАННЯ, ПРОСИМО ЗАПЛАТИТИ ДОВГ ЯКНАЙШВИДШЕ, ЩОБ МИ НЕ БУЛИ ПРИМУШЕНІ СТРИМАТИ ВИСИЛКУ ЖУРНАЛУ!

УКРАЇНА

Українське слово в перекладах на чужі мови. — В останніх роках вийшло за межами України чимало книг, присвячених українській народно-мистецькій творчості. Чеською мовою в перекладах Яна Владислава видано "Козацькі думи" та "Українські народні пісні", упорядковані О. Душковою. У Болгарії вийшли другим виданням "Українські народні приказки". В Китаю, у перекладі Чжоу Ці-міна видано збірки "Українські народні казки". В Німеччині видано "Українські народні казки" з передмовою М. Рильського та збірку українських іовель "З книги життя".

Дагестанський письменник про Україну. — У Києві побував недавно дагестанський письменник Р. Расулов. Київська преса опублікувала його слова, в яких він захоплюється Україною: "Коли письменник країни гір — Дагестану проводжали мене до столиці України, вони доручили нам передати свій братерський салам тобі, Україно! Від сивих верховин головного Кавказького хребта, до янтарних берегів Каспію розкинувся Дагестан. Коріння дружиб горців з українцями сягає глибоко в віки. В Дагестані працюють сотні синів і дочок українського народу. На Україні працює багато дагестанців. Ми, горці, любимо українську літературу і мистецтво. Дагестанський ансамбль пісні і танцю виконує українські

пісні "Повій, вітре, на Вкраїну", "Ой, хмелю, мій хмелю", "Розпрятайте, хлопці, коні", арії з опер "Наталка Полтавка", "Запорожець за Дунаєм"... В розташованому на висоті більше 4 кілометрів над рівнем моря аулі Курруш, який вважається єдиним високогірним населеним пунктом в Європі, я на власні очі у саклі горця бачив портрет Тараса Шевченка. 117-річний чабан так пояснив мені: "Мій правнук Рамзан поїхав учитися до Києва і спочатку прислав нам портрет найбільшого ашуга українського народу, а коли закінчив там учитися, привіз наречену з його села. Тепер мій правнук носить подвійне ім'я — Тарас і Тагір..."

"Українська Радянська Енциклопедія". — Київська "Літературна газета" подала докладніші дані про заплановане в УРСР видання енциклопедії. Видає її Академія наук УРСР, в складі якої створено головну редакційну колегію під головуванням М. Бажана. Енциклопедія матиме 16 томів. Перший з них вийде наприкінці 1959 року, інші 15 томів протягом 1960-62 років, по п'ять томів щороку. В УРЕ буде 60-70 тисяч газет, понад 7.000 ілюстрацій. Енциклопедія ставить собі за мету розглядати також історичні події та життя і діяльність вчених, письменників і громад діячів усього світу в зв'язку з історією України. Очевидно, що все буде бачене з комуністичної точки зору. Спеціально буде присвячена увага "боротьбі проти буржу-

азної ідеології, зокрема проти націоналістичних концепцій і сучасного ревізйонізму", а також "споконвічним братнім зв'язкам українського народу з російським народом"... — Словом, Радянська Енциклопедія буде повним антиподом і запереченням Енциклопедії Українознавства, що її видають українські вільні вчені, згуртовані біля Наукового Т-ва ім. Шевченка на еміграції.

Вперше в Україні широкий екран просто неба. — На великому київському стадіоні вперше встановлено під голим небом широкий на 20 метрів екран і продемонстровано фільм, що його могло одночасно оглядати 30.000 людей. Вся обстановка пересувна, отже можна буде об'їжджати з нею різні місцевості.

Відкрито меморіальну таблицю на честь Ю. Яновського. — Біля будинку ч. 68 при теперішній вулиці Леніна в Києві відкрито пропам'ятну таблицю на честь письменника Юрія Яновського. На таблиці видніє напис: "У цьому будинку в 1939-1954 рр. жив і працював видатний український письменник Ю. І. Яновський. В імені Спілки письменників України промовляв на відкритті Петро Панч.

Планується видавати медичний український журнал. — Читачі київської "Літературної газети" домагалися, щоб в Україні почати видавати популярний медичний журнал для масового читача. Після цього міністр охорони здоров'я УРСР повідомив редакцію, що вже розглядається питання про видання в Україні з 1959 року нового журналу "Профілактична медицина".

Дні польської культури в Україні. — Три дні перебувала у Львові група польських культурних діячів. Члени делегації, між іншим, відвідали Личаківське кладовище, де поховані польські культурні діячі: Марія Конопніцка, Габрієля Запольська та мистець Артур Гротчер. Виступили також з концертом польські співаки, музики і ансамблі.

СССР

Американська пральня в Москві. — Каліфорнійський підприємець відкрив у Москві автوماتичну американську пральню. Впродовж 15 днів вона праля безплатно білля мешканців довколишніх домів. — Ці пральні машини мали бути показані москвичам на торговельній американській виставці, що мала відбутись у серпні ц. р. Однак виставку відкликано й прийшлося би відсилати машини з нічим до ЗДА. Але підприємцеві прийшло на думку попросити советську владу про дозвіл відкрити пральню у Москві. Уряд погодився і оце недавно відбулося офіційне відкриття з участю представників сов. уряду й американської амбасади та багатьма краснорічливими промовач.

Секретна конференція. — Дипломатичні англійські кола інформують, що в Ялті відбулась секретна конференція комуністичних провідників советських сателітних держав, що нею проводив Хрущов. Конференція тривала декілька днів.

Обмін культурно-науковими виставками. — В рамках американсько-советського договору про культурно-науковий обмін

відбудуться дві виставки — америкаанська в Парку Горького у Москві й советська в "Колізеум" у Нью-Йорку. Америкаанська виставка має показати прогрес у програмі "Атом для миру".

Москва заповідає супутника, що повернеться на Землю. — Советський астрофізик Добронравов заявив, що советська техніка вже створила можливості випустити супутника, спроможного розвинути швидкість 6,8 миль на секунду (11 кілометрів, — ця швидкість необхідна для супутника який має досягнути Місяць) та повернутися опісля на Землю. Добронравов сказав, що в близькому вже майбутньому можна буде зреалізувати їзду на Місяць.

КАНАДА

Атомова й соняшна енергія на фармах. — Один з канадійських професорів, С. Дж. Давнінг, заявив на світовій конференції в справах енергії, що атомова та соняшна енергія знайде в Канаді застосування на фармах скоріше, як в промисловості. Фарми вже тепер зуживають велику кількість електричної енергії і шукають нових, дешевших джерел.

Юкон стане провінцією? — Аляска вже незабаром буде 49 стейтом ЗДА, але Юкон, мабуть, ще не швидко стане провінцією Канади. На його території живе тепер усього тільки 12.190 осіб. Його два головні міста мають разом тільки 3.800 мешканців. Все таки кількість його мешканців стала тричі більшою від 1950 року, хоч немає там ні достатньої кількості доріг, ні навіть доброго порту.

ЗДА

Приятель Хрущова — Ітон. — Америкаанський мультимільйонер С. Ітон. відомий симпатик комунізму і приятель Хрущова, побував недавно в Москві. На виїзду він дістав від Хрущова в дарунок російську "тройку" — повозку, запряжену в трое коней. Совети офірувались вислати на Ітонову фарму в Аркадії, біля Клевленду, ще й спеціального фірмана, який вчитиме, як їздити "тройкою". Ітон сказав, що він надіється бути "інструментом порозуміння поміж двома народами".

БРАЗИЛІЯ

Будується нова столиця. — 3 великим накладом праці і гроша Бразилія буде свою нову столицю, що буде зватися Бразилія. Буде вона розташована в стейті Гоас, на центральній рівнині великанської території. Буде це третя з черги столиця Бразилії. Першою, від 1549 року, була Багія Всіх Святих. Тамошній архієпископ і досі носить титул примаса Бразилії. Від 1763 року столицею було Ріо де Жанейро. — Проект збудувати нову столицю постав ще в 1891 році, після усунення Дом Педра II — останнього бразилійського імператора. Рацією було те, що велика континентальна держава повинна мати континентальну столицю, положену приблизно по середині її території. Теперішній президент поставив пунктом своєї амбіції здійснити цей гігантний проект і виклопотав на цю ціль перші кредити в сумі 10 мільйонів доларів від америкаанського Експорт-Імпорт Банку. — Щоб зрозуміти сміливість цього проекту,

слід освідомити собі, що бразилійська держава має поверхню майже рівну території Європи. Що найближча залізнична станція знаходиться на віддалі 150 кілометрів від нової столиці. Що дві асфальтові шосе віддалені від неї — одна на 800 кілометрів, а друга на 1300 км. Під теперішню пору місто Бразілія — це безмежне поле, всіяне початими будівлями, біля яких працює 5000 робітників, які живуть під шатрами. Всі будівельні матеріали постачається тільки літаками. Можна уявити собі, яким дорогим є там кожний мішок цементу!

АНГЛІЯ

Терористичний рух "Кромвел" на Кипрі. — На Кипрі почав діяти терористичний рух, що називає себе "Кромвел" і визнає англіїців відповідати терором на терор ЕОКА (кипрського повстанчого руху). ЕОКА розкинула летючки, в яких вписане, що "Кромвел" є ділом самої таки англіїської поліції, неспроможної дати собі раду з повстанцями, та що його членами є переодягнені в цивільне вбрання англіїські й турецькі поліцаї. ЕОКА заявляє, що вона досі атакувала тільки військових і поліцаїв, але на майбутнє, після оформлення руху "Кромвел", атакуватиме кожного англіїця.

ФРАНЦІЯ

Спроба забути давню ненависть. — У ген. де Голя побував з візитою німецький канцлер Аденауер, що приїхав у товаристві міністра закордонних справ фон Brentano. Після зустрічі проголошено спільний комунікат, в якому говориться

про повне призабуття давньої ненависти та про потребу найтіснішої співпраці обидвох народів. Незабаром ген. де Голь відвідає столицю Зах. Німеччини — Бонн.

10.000 жертв альжирського терору. — Впродовж останніх трьох років згинуло в Альжирі, вбитих альжирськими повстанцями, біля 10.000 людей. В більшості гинуть самі таки альжирці (європейців згинуло всього тільки 870). В останньому часі тероризм перекинувся також на саму Францію, де живе біля 300.000 альжирців (головно в Парижі). Між іншим, виконано невдалий атентат на міністра інформації і одного з найближчих співробітників де Голя, Жака Сустеля.

Незвичайна проща. — В Люрді, з нагоди сторіччя появ Пречистої, побувало в цьому році чимало прощ з усього світу. Та найнезвичайнішою з них була, мабуть, проща циган з усієї Зах. Європи. Одного дня на один з майданів заїхало біля 1000 циганських фір, що привезли 4000 бездомних процаи.

Митні службовці знайшли патрона. — Французькі митні й податкові службовці звернулись до архієпископа міста Ліль, кард. Пієнара, з просьбою проголосити офіційно св. Матея їхнім патроном. Як відомо, св. Матей, раніше заки покликав його Христос на апостола, був митарем у Капернаумі.

НІМЕЧЧИНА

Дорогі цвіти. — Поліція і митна сторожа в альпейській місцевості Берхтсгадені дістали спеціальний наказ слідкувати, щоб туристи не зривали

цінних альпейських цвіток "едельвайс". За зірвання цієї цвітки грозить кара 150 марок, або й тюрма. "Едельвайси" можна купити, але тільки ті, що їх вирощується на долах.

Мізинний палець не лежати-ме більш на шві. — Вояки Бундесвери, стоячи на позір, не муситимуть уже тримати мізинних пальців на шві штанів. Новий регулямін велить, щоб руки можливо найбільш природно спадали вздовж тіла і щоб долоні лежали плоско на бедрах, без висування назовні пальців. Поздоровляючи старшин без накриття голови, вояки мають робити це так, як коли б мали на голові шапку, а не повертати набік голову. Стійковий не мусить презентувати зброю, коли надійде старшина. Це зарезероване тільки високим старшинам і то тільки на спеціальний попередній наказ.

НИГЕРІЯ

32 мільйонів людей підготовляються до незалежності. — Нігерія, якої територія така велика як Франція, Бельгія, Швейцарія й Італія, разом взяті, приготується стати в 1959 році незалежною державою. Після Ігани це буде друга африкаїнська доміна Коммонвелту. В тій країні живе всього тільки 10.000 білих, бо для білої людини там невиносимий клімат. Тому то й з гумором говорять, що "батьками незалежності Нігерії є комарі". Нігерія майже не знає расових спорів, зате існують там етнічні та релігійні різниці. На території Нігерії люди розмовляють аж 60 різними мовами та діалектами. Основно край поділяється на три провінції, що їх межі зарисо-

ує ріка Нігер з допливом Бенуе. Отже Нігерія буде федерацією у відрізненні від Ігани, яка становить одну цілість. Важкий клопіт матиме нова держава з неписьменністю, бо всього тільки 4% населення вміють читати і писати. — Християнство глибоко просякає в Нігерію, але, на жаль, християни незвичайно розбиті і розсварені поміж собою. Напр. в місті Ібадан, яке нараховує 300.000 мешканців є 40 церков, 6 католицьких, 6 протестантських, 4 методистські, 3 баптистські, 2 адвентинські, дві Армії Спасіння, одна Свідків Єгови, одна Дітей Божих і ще 14 різних інших найрізномірніших сект.

ІЗРАЇЛЬ

Ненавість арабського світу. — Після десяти років існування ізраїльської держави, ненавість арабського світу до жидів не зникла. Недавно представник Арабської республіки сказав: "Ми не заатакуємо Ізраїля, але й не визнаємо його і не підпишемо з ним жодного договору. Ми не дозволимо також на те, щоб палестинська трагедія поширилася. Арабський світ впевнений у тому, що жидівська держава зникне як така, що не відповідає здоровій логіці міжнародного права."

МЕДИЦИНА

Оживили мертве серце. — Совєтському лікарєві Сергієві Андрєєву пощастило оживити серце, вийняте з мертвої людини, погрузивши його в спеціальній відживчій рідині. Фільм з цієї події продемоистровано на конгресі міжнародної асоціації наукової кінематографії, що від-

бувався в Москві. — Має це велике практичне значення, бо на такому оживленому серці можна випробовувати діяння різних медикаментів.

Можливість порятунку для налогових курців. — Справжню сенсацію викликала заява шведського лікаря Б. Ешурпа під час третього конгресу кардіологів у Брюсселі, що в ній він подав новий успішний спосіб дезінтоксації курців, хворих на серцеві недуги. Їх лікується застриками впродовж 10 днів льобелін-гідрохлориду, — продукту, що його стосовано досі до тестів швидкості циркуляції крові. Згаданий лікар випробував свою методику на 1.012 хворих. З них 80% після десятиох днів перестали зовсім курити, 17,5% помітно обмежили куріння, а тільки 2,5% не виявили поправки. Майже певний успіх є з курцями, які викурюють денно менше як 25 цигарок. Натомість тільки 60% надії є вилікувати людей, які курять частіше.

Можливість пізнати змучення серця. — Бельгійському кардіологові Діпллю пощастило знайти спосіб, як розпізнавати змучення серця. Ця метода, що вимагає спеціального екзамену впродовж 20-30 хвилин, започатковує новий етап у кардіології: превентивну медицину в серцевих захворюваннях.

Шкільний успіх залежний від зору. — Відомий американський очний лікар Ричардсон опрокидає загальне переконання, що наше око є камерою. Фабрика, яка базувала б на ньому свої фотоапарати, швидко збанкрутувала б, виставившись на посміховище! — каже Ричардсон.

Він велить звертати особливу увагу на те, чи дитина добре бачить читати, бо від цього залежать її поступки у науці. Багато шкільних дітей виявляють дефекти в баченні. Аикета, переведена в стейті Тексас, виявила, що кожна п'ята дитина погано бачить.

Можна докупити серцеві сили. — Вже втретє зчерги пощастило американським лікарям сполучити ослаблене серце хворого з електричним мотором, в кулака завбільшки, який доповнятиме його працю. Мотор має силу 6 вольтів і треба його заряджувати щодня 400 годин. Коштує 385 доларів.

Золото лікує. — На Женевській конференції в справі мирного стосування атомової енергії виступив д-р Мюллер з університету Цюрих, який заявив, що йому пощастило вилікувати деякі роди хвороби рака ін'єкціями радіоактивного золота. Ця метода дає двічі більший успіх, як хірургія.

НАУКА І ТЕХНІКА

Наслідки атомових експлозій. — Вчені фізики, зібрані на конференції в Кіцбюгелі (Австрія), висловили одностійно опінію, що п'ять людських поколінь покутуватимуть за дотеперішні атомові експерименти і що в наслідок виділеного під час експлозії елементу стронцію згинуть впродовж найближчих 150 років передчасно 10 мільйонів людей.

Незвичайний шолом. — Новий шолом для мотоциклістів, що з'явився у продажу в Німеччині, швидко здобув загальне визнання. До шкіряного шолома прикріплено відкриту спереду

широку трубку з прозорої пластмаси. Сильний зустрічний вітер наштовхується на шар повітря, що знаходиться у трубці і слугує ізолятором. Цей шар "гасить" удари зустрічного повітря, робить їх невідчутними для мотоцикліста.

Метеорити на допомогу телебаченню. — В США розробляють новий метод передач зображень по радіо на великі віддалі. Уже здійснено перші спроби цих передач на півтори тисячі кілометрів. Принцип передачі такий:

Загальновідомо, що радіохвилі відбиваються від іонізованих шарів атмосфери. В новому методі передачі використовується відбиття радіохвиль від ділянок атмосфери, через які пролетів метеорит, внаслідок цього вони сильно іонізовані. Телепередавач чекає, поки через небо пролетить метеорит. Проте це "чекання" недовге: щохвилини з'являється кілька слідів метеоритів, які фіксуються за допомогою радара. Останній негайно автоматично направляє антену передавача в потрібну точку неба. Одноразово починається передача сигналів зображення. Метеоритний слід зберігається протягом десятих секунд, цього часу достатньо для передачі сигналів одного зображення.

Концентроване вино. — У Франції закінчено цікаві дослідження для одержання концентрованого вина, які дають змогу значно скоротити витрати на перевезення великої кількості дешевих сортів вин. Методом виморожування з нього видаляють воду, а рідину, що залишилась, переганяють. В результаті одержують сироподібну масу, яка містить у своєму складі 63

проценти спирту. Ця рідина взаємодіє як з металами, так і з пластмасами, тому її можна зберігати лише в пляшках або бочках. Завдяки високому вмісту спирту концентрат зберігається краще і довше, ніж вино. Для одержання вина досить розбавити концентрат відповідною кількістю води, смакові якості такого вина не поступаються перед звичайним.

Підводний телефон. — В США сконструйовано апарат підводного телефона, за допомогою якого можна передавати людський голос на значні відстані. Цей апарат являє собою комбінований передавач та приймач, який можна носити за спиною (його вага 7 фунтів). Мікрофон розташований у масці для обличчя.

Новий телефонний апарат перетворює слова в електроенергію, яка в свою чергу перетворюється в хвилю, що розходиться по воді. Прийнята хвиля знову перетворюється в електричну енергію, а потім в людську мову. Апарат можуть використовувати підводні фотографи, спортсмени і всі ті, хто перебуває чи плаває під водою.

Пластмасові перев'язки. — Пораненим тваринам часто доводиться робити перев'язки в незручних для цього місцях. Крім того, тварини можуть зірвати перев'язку, і тому її часто доводиться накладати знову або міняти. Недавно в США розроблено оригінальний метод ізоляції ран у тварин. На рану шпатель розпилює на ній тонку плівку з пластичної маси, через яку тканина дихає, але ззовні в рану не проникають ні мікроби, ні вода. Оскільки плівка прозора, то можна легко стежи-

ти за процесом загоснення раии без того, щоб міняти перев'язку. Застосування нового методу при лікуванні свиной показало, що пластмасова плівка добре трималася протягом кількох днів.

Особливу цінність являють пластмасові плівки для захисту таких частин тіла тварин, як, наприклад, вим'я і соски у корів. які не можна перев'язати звичайним способом.

Волкрилон. — У Німеччині освоєно виробництво нового синтетичного волокна — волкрилона. За своїми зовнішніми ознаками він нагадує шерсть мериносів овець. Проте волкрилон набагато міцніший і еластичніший, ніж натуральна шерсть. Дослідами встановлено, що волкрилонові волокна, які протягом року знаходились у несприятливих атмосферних умовах, втратили міцність лише на 20 процентів, тимчасом як бавовна, віскоза і натуральний шовк після такого випробування зовсім згнили.

Нове волокно стійке навіть проти ультрафіолетового проміння. Внаслідок високої теплостійкості в мокрому стані волкрилонові тканини можна кип'ятити, при цьому вони не збігаються і не втрачають своєї міцності.

Чехословацький лічильник. — Науково-дослідний інститут математичних машин Чехословацької академії наук недавно здав в експлуатацію першу чехословацьку автоматичну лічильну машину "Сапо". Будівництво її тривало 7 років. Щоб проконтролювати всі лінії машини, довелося провести 540 мільярдів випробувань. Лічильник використовують для різних

обчислювальних операцій. Протягом кількох днів "Сапо" може зробити найскладніші розрахунки з астрономії, хімії, ядерної фізики та інших галузей науки і техніки. Якщо машина допускає помилку, то сама її і виправляє. З електромагнітної "пам'яті", здатної вмістити 1024 числа, виходять відповідні накази для 7 тисяч реле, які складають три операційних вузлів. Завдяки цьому виключена можливість одержання помилкового кінцевого результату.

Для розв'язання певної задачі в "Сапо" вкладають первинні документи у вигляді пакета перфораційних карток. За цими вихідними даними лічильник швидко встановлює, яка задача повинна бути розв'язана, в процесі роботи він весь час "радіться" з первинними документами.

Тепло зірки. — Для астрономів дуже важливо точно встановити температуру далеких зірок. Але як же її виміряти? На допомогу астрономії прийшла техніка, яка сконструювала малесейкий дотепний прилад — термістор, надзвичайно чутливий до теплового випромінювання. Термістор реагує на мізерні кількості теплової енергії. Якщо таку енергію збирати безперервно протягом року, її ледь вистачило б, щоб нагріти наперсток води тільки на 2 градуси!

Термістор здатний виявити людину, яка на відстані кілометра закурила цигарку. А з'єднаний з телескопом, термістор вловлює її відзначає тепло запаленої свічки на відстані 3.000 кілометрів!

У цьому приладі використано властивість так званих напів-

провідників різко зменшувати опір електричному струмові під найменшим тепловим впливом. Термістори, що зовні нагадують звичайну радіолампу, використовуються також і в інших галузях науки і техніки. Їх розмір може бути значно меншим, деякі конструкції термісторів мають діаметр всього кілька десятих часток міліметра. Хірургічною голкою з вміщенням у ній таким крихітним термістором легко і зручно провадити виутрішні вимірювання температури крові.

Сушіння трави інфрачервоним промінням. — В Італії проводяться експерименти сушіння трави інфрачервоним промінням. Для цього беруть свіжоскошену подрібнену лугову траву, потім рівномірним шаром товщиною в 5 сантиметрів її подають у сушильну установку, де й відбувається сушіння. Джерелом інфрачервоного проміння є спеціальні лампи потужністю в 2 кіловати, підвішені на висоті 30 сантиметрів над шаром подрібненої трави, яку весь час перегортає транспортер.

Сушильна установка має 40 ламп з температурою випромінювання 150 градусів за Цельсієм. Період сушіння триває лише 35-40 хвилин. Висушена таким способом трава добре зберігається і має цінні кормові якості.

НОВІ ВИДАННЯ

о. Михайло Ваврик: **По Василянських монастирях**", ст. 286 із 112 ілюстраціями. Вид. ОО. Василян.

о. А. Г. Й. Трух: **Життя Святих**, третій том, стор. 462, 78 ілюстр. Вид. ОО. Василян.

омм: **Чорт, направду.**

Марія Головінська: **Горбатенька**, Вид. "Добра Книжка".

Петро Мірчук: **Перший Листопад**, стор. 59, Вид. Ліги Визволення України.

КІНО

Яка мати, такі й діти. — Шірлей Темпл була свого часу найвідомішою дитячою кінозіркою. Тепер вона мати трьох дітей, які продовжують таку саму кар'єру, тільки в модернішій галузі — телевізії. Вже тепер вони відбувають проби до різдвяної телепередачі, яка відбувається 21 грудня. Заробляють — нічого собі: Чарлс (йому 6 років) — 285 дол. у тиждень, а його дві сестрички: Сюзан (10 років) і Лорі (3 роки) — по 80 дол.

СПОРТ

Українці, світові рекордсмени. — У Києві встановлено багато нових рекордів — відомчих, республіканських, всесоюзних і світових. Найбільш значні з них належать Юрію Кутенкові і Федорієві Богдановському. Львов'янин Юрій Кутенко — десятиборець. Немає, мабуть, у спорті нічого важчого, як виступати в десятибор'ї. Протягом двох днів треба: пробігти 100, 400 і 1500 метрів, а також 110 метрів з бар'єрами, стрибати з жердиною, у висоту і довжину, штовхнути ядро, метнути диск і спис... І коли після цього набирається та кількість очок, яка дозволяє суддям назвати наш результат другим у всій історії європейської легкої атлетики, — кожний спортсмен може бути задоволений. Юрій Кутенко має зараз такий результат.

Але дивус те, що Юрій Ку-

тенка не включили до складу збірної СРСР, яка виступала у Стокгольмі на першість Європи. Причиною відчислення Кутенка із збірної була його... "слабка підготовленість!"

Федір Богдановський поставив у Києві новий рекорд в сумі класичного трибор'я для атлетів напівсередньої ваги, що дорівнює 430 кілограмам — і це на 10 кілограмів (!) перевищує світовий рекорд, що належить тому ж Богдановському.

ТУРИСТИКА

Подорож по 13 державах за 125 доларів. — Починаючи з січня наступного року, можна буде набутися в подорожничих бюрах ЗДА й Канади залізничні квитки на подорож по 13 європейських країнах "Транс-Юроп-Експресом". Це дасть змогу за 125 дол. відвідати: Австрію, Бельгію, Данію, Францію, Німеччину, Італію, Люксембург, Голландію, Норвегію, Португалію, Іспанію, Швецію і Швейцарію.

РІЗНЕ

Коли хтось має гарем. — Звісно, що найприємнішим подарунком для жінки є добра парфума. Не великий це видаток, якщо хтось має одну жіночку, але з 25 вже клопіт. Ось тепер король Арабії Сауд замовив у Парижі 100 флаконів парфум чотирьох різних сортів. Кожна з його 25 дружин дістане по чотири флакони. Король розумний, отже замовив для всіх однакові парфуми і для всіх однаково великі флакони.

Оригінальна нагорода. — Адміністрації усіх часописів світу продумують над тим, як би то

здобути більшу кількість передплатників своїм виданням: вільсовують подорожі довкола світу, грошові нагороди, довготривалі ренти тощо. А ось недавно лондонський англійський часопис впав на оригінальну ідею: заангажувався заплатити вільсованому передплатникові усі його довги до останнього сотика. Сподіваємося, що такий конкурс мав би надзвичайний успіх також у нас. На жаль, редакція "Ми і Світ" не спроможна піднятися такого ризику.

Помер, заки виграв процес. — Італійський купець Джукіо де Кастро ще в 1931 році почав процес з советським урядом, домагаючись відшкодування за зірваний контракт в справі експорту вугілля. Тепер остаточно італійський суд присудив заплатити 3 мільйони лір Кастрові, але вміжчасі він помер. Чи пощастить його родині добитись в СССР присуджених грошей?

Скільки тоне кораблів? — Статистика мореплавства показала, що в минулому — 1957 році затонуло на всіх морях світу 163 кораблі. Це майже стільки само, що в 1956 році. Найбільше затонуло англійських кораблів (18) і американських (10).

Атомові експлозії і погода. — Професор Манітобського університету Паркер заявив, що від 1954 року, — тобто від тоді, коли почато експерименти з бомбами вибухової сили вище одної мегатонни, різко змінилася погода в світі. Сам він помітив в п'ять годин після експлозії тенденцію до бурі на даному континенті, а до п'яти днів також на інших континентах світу. В Канаді тепер бувають бурі з громовицями взимі, чо-

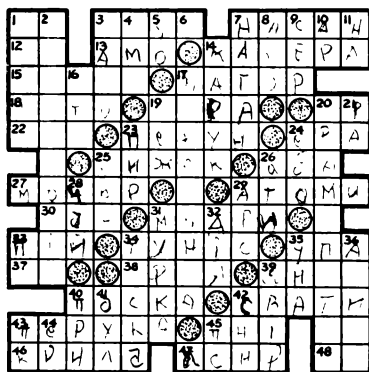
го раніше ніколи не бувало. Атомові експлозії порушують помітно радіопересилання, отже це свідчить яка вразлива на них іоносфера.

Годинник без стрілок. — В Мадриді (Іспанія), на вулицях з найбільш жвавим рухом, встановлені годинники без стрілок. Через потрібні проміжки часу на них змінюються цифри. Дослідження показали, що для водіїв міського транспорту і пасажирів такі годинники дуже зручні. Крім годин і хвилин, вони показують також день тижня.

ХРЕСТИВКА

Склала Ст. Акүлова

Поземо: 1. нота з бємолєти, 3. індійський політик, 7. мусульманська молитва, 12. муз. нота, 13. "люблю" (лат.), 14. фотоапарат, 15. службєвє підвищення, 17. рід франц. вина, 18. вага опакування, 19. спрощєна укр. америк. назва шинку, 23. сло-

в'янський божок, 24. видатний момент, що започатковує літочислення, 25. м'ясоїдний звір, 26. турецький титул, 27. мокравий терен, 29. термін у фізиці (мнєж.), 30. гр. бог лісів і черід, 31. мати (по єспан.), 33. прибранє ім'я кільканадцяти рим. папів, 34. місто в півн. Африці, 35. скорочєна назва укр. військової формації, 37. корабель "— де Франс" (в другій перєдїлці літера зі знаком зм'якшєння), 38. військ. загони кочівників, наїзників, 39. рим. бог сонця й часу, 40. великодній хліб, 42. подружні посерединки, 43. штучнє волосся, 45. частина дерева (мнєж.), 46. мають птиці, 47. татарська неволя, 48. два різні самозвукі.

Дєземіо: 1. муза, 2. пристань і твердиня в Криму, 3. роман Е. Золя, 4. купєлєво-лїкувальна місцєвїсть у Німєччині, 5. гр. буква, 6. самозвук, 7. рід пістолі, 8. латинськє "люблю", 9. франц. урядник, 10. міра поверхні, 11. прислівник місця, 14. міцний клей, 16. рід папуги, 17. місцєвїсть в Сибїрі, знаиа в зв'язку з героїською смертю 500 укр. жінок, 19. копїр, 20. ріка в півд. Азії, притока Гангєсу, 21. єгип. бог сонця, 23. багатий гучня гостина, 24. латинськє "я", 25. турецький вєждь, 26. норд. богиня смерті, 28. напиток, 29. "мистєцтво" (по лат.), 31. ім'я кїтки, за звїрцєм з "Лиса Микити", 32. складова частина пєси (а — я), 33. гр. літера, 34. опера Пуччіні, 35. "одна" (по латин.), 36. карний суд присяжних у Франції, 39. дерево, 40. прислівник місця, 41. татарськє село, 42. образи, бачєні під час нічного відпочинку, 45. дві букви на означєння дописки в листі.

ПІДРУЧНИЙ ІНФОРМАТОР

ТОРОНТО

АДВОКАТИ — NOTARI

О. Данкович — J. Duncan
62 Richmond St. West
Tel.: EM 4-4767

І. Л. Гора
1437 Queen St. West
Tel.: Office — LE 3-1211
Res.: Oakville, Victor 5-1215

Л. В. Литвин
575 Queen St. West
Tel.: EM 6-7040

McCula William •
Василь Микула
352 Bathurst Street
EM 6-9651

Василь Паламар
17 Queen St. East
Tel.: EM 2-1941

Стефан Загуменний
6 Adelaide St. East
PL 7-0612 — 1009 Lumsden
Blg. — EM 4-6217

P. Zinko Dzinkowski
1 Roncesvalles Ave.
Imperial Bank Bldg.
LE 1-1054, Res. BE 3-2472

NOTARI

Dr. J. K. Michalski
старо-краєвий адвокат
Переклади документів
57 Queen Street West
EM 8-9430

ЛІКАРІ

Д-р С. Кучменда
312 Bathurst St.
Tel.: EM 8-3204

Д-р А. Федина
288 Bathurst St.
Tel.: EM 3-3661

Д-р А. Цирлер
76 Roncesvalles Ave.
Tel.: LE 2-3054

ОШАВА

Д-р Микола Остафійчук
178 Simcoe St. N.,
Tel. RA 5-9921

ДЕНТИСТ

Д-р Петро Глібович
242 Runnymede
Tel.: RO 7-6124

АВТОМАШИНИ —

Продаж — Купно — Обмін

Dundas West Motors
902 Dundas W. — EM 4-6663
Й. Ткаченко —
інформус — порадить

Parkway Auto Body Repairs
1974 Dundas St. West,
Tel. LE 1-1227,
Res. BE 1-2830

**Regent Auto Body and
Motor Service**

Й. Мровець
Вся робота гарантована.
2264 Dundas W. — LE 2-3931

ДЕКОРУВАННЯ

Hy Grade Paint & Wall Paper
М. Ковальський — В. Косар
23 St. Johns Rd. at Dundas
Безплатна оцінка й доставка
товару.

ДРУКАРНІ

Українська Друкарня Альфа
Всі друкарські роботи
і печатки
1999 Dundas St. West

KIEV PRINTERS LTD.

688 RICHMOND ST. W.
TORONTO, ONTARIO

Tel. EM 3-7839

Виконуємо всі роди друкарських робіт.

ФАРБИ

Industrial Coating Co.
Українська фабрика фарб
Т. М. Бояра
840 Eastern Ave.
Tel. HO 6-3634

Metropolitan Paint & Wallpaper Co.

Власник: Ол. Охрим
823 Dundas St. West
EM 4-6597

ФОТОГРАФИ

Photo Studio Steven
С. М. Кутувий
927 Bloor St. West
Tel. LE 1-0777

ІСТОП. ПОРТРЕТИ

Meta
Р. О. Вох 371, Term. "A"
Toronto, Ont.

ЮВІЛЕРИ

Kushnirs Credit Jewellers
529 Queen St. W. EM 6-1384
Перстені — годинники —
срібло — фотоапарати —
порцеляна.

КНИГАРНЯ

Українська Книгарня Арка
грам. плити, радіоапарати
та інше
575 Queen St. West
EM 6-7061

КРАВЕЦЬ

Andrew Tailors
Андрій Наконечний
1074-1076 Queen St. West
LE. 6-0982

Йосиф Кружель
убрання з англ. і канад.
матеріалів
2783 Dundas St. West
Tel. RO 7-6493

Найкращої якості

МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ

особливо знамениті домаш-
нього виробу сирники,
замовляйте в

M-C DAIRY CO. LTD.

212 Mavety St. — RO 6-6711

М'ЯСНІ ВИРОБИ

ІВАН ПАВИЧ

поручає

смачні ковбаси, шинки
й вудженини

809 Queen St. W.
Toronto, Ont. — EM. 4-0658

Е. Костирка й С. Івашко
1215 Dundas St. W.
LE 5-6853

Всяке м'ясо і м'ясні вироби найкращої якості.

НАПОЇ

Sunnyside Beverage Ltd.
О. В. Петришин
1068 Queen St. West
LE 2-1316

ОБЕЗПЕЧЕННЯ

Я. Онищук і С-ка
(також продаж реальностей)
333 Roncesvalles Avenue
Tel.: LE 4-4241

Toronto Insurance Service
агенція Філіпа Бомбієра
асекурації, моргеджі
1366 Dundas St. West
LE 2-6433 — LE 2-5833

ОГРІВАННЯ — ФОРНЕСИ

Jack A. Ostafew
Продаж — інсталяція —
обслуга
668 Queen W. — EM. 4-4618
вночі — WA. 3-5047

**Future Fuel Oil Ltd. and
Service Station**
945 Bloor St. West
Phone: LE 6-3551
After 7 P.M. — RO 2-9494
D. Lytwyn, O. Kochanowsky,
M. Hetmanchuk, A. Sydor,
W. Boychuk

ОБУВА

B & Y Wares Ltd. (Shoes)
Боднарчук — Яремко
1570 Bloor St. West
LE 6-3654

ПЕКАРНІ

Dempsters Bread Ltd.
1166 Dundas St. West
Tel.: LE 6-1196

The Future Bakery
735 Queen St. West
Tel.: EM 8-4235

George's Bakery
Юліан Кінаш
160 Galt Avenue (rear)
Tel.: HO 3-7504

Home Town Bakery
(власність гуртівні UBA)
164 Kane Ave. — RO 7-7246

ПРОДАЖ РЕАЛЬНОСТЕЙ

J. BOYKO
REAL ESTATE LTD.
383 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario
LE. 4-8821
Великий вибір хат, бізнесів
і фармів.

СПОЖИВЧІ КРАМНИЦІ
Clover Farm - Dundas Market
Я. Хоростіль — Е. Івашко
безпл. доставка товарів
1161 Dundas St. West
LE 6-1464

R. CHOLKAN REAL ESTATE LTD.

527 Bloor St. West — (коло Bathurst) — Toronto, Ont.
LE. 2-4404

Найбільша українська агенція купна і продажі нерухомостей
в Торонті.

Roncesvalles**I. G. A. Supermarket****П. Божик**

413 Roncesvalles Ave.

Tel. LE 3-7811

European Market**Петра Гавришкевича**

3075 Dundas Street West

Доставка до домів.

RO 2-5967

Lansdowne Hardware**С. Твердохліб**

660 Lansdowne Ave.

Tel. LE 1-0590

Taglietti Hardware**П. Головатого**

1477 Dundas St. W.

LE 6-3826

Кухонне начиння — Порцеляна — Скло — Скляні вироби — Фарби

ТЕЛЕВІЗІЇ — РАДІОАПАРАТИ**The T.V. Shop & Radio Repair**

83 Symington Ave.

LE 3-6440

ХАТНЕ УСТАТКУВАННЯ**Alpha Furniture Co.**

735 Queen St. West,

Tel. 3-9637

Empire Furniture**& Appliances Co.**

668 Bloor St. West,

Tel. LE 1-4771

Rochester Furniture Co.

423 College St.

Tel. EM. 4-1434.

ЗАПІЗНІ ТОВАРИ**W. H. Lake Hardware Ltd.**

608 Queen St. West

Tel. EM 3-3129

Спроваджування родин
Прогульки до Старого Краю
Найкраще й найдешевше
через

FOUR SEASONS TRAVEL

109 Bloor St. W., Toronto 5

Tel. WA 3-9484, WA 3-9715

ВНСИЛАЄМО ПОСИЛКИ ЗА ЗАПІЗНУ ЗАДІСУ

матеріяли, білля, шкіру, дитячі одяги, харчі і т. д.

Yana Fabrics

Наші відділи:

TORONTO, Ont. — 698 Queen St. West — EM 8-9527**— 2292 Bloor St. W. — RO 6-6541****EDMONTON, Alta — 9607—102 A Ave. — Tel.: 46357.**

Це всім відомо, що

ШЕРСТЯНІ (ВОВНЯНІ) МАТЕРІАЛИ
найдешевші та найкращі в Англії.

Отже, висилаючи

ПОСИЛКИ В УКРАЇНУ

робіть це через

"МИ І СВІТ"

який має представництво солідної української фірми
в Англії

ЧУМАК І С-КА

Вже за 50 долярів можете вислати посилку з трьо-
ма шерстяними (вовняними) купонами! Торонто-
нських Клієнтів просимо зайти до нас і вибрати собі
матеріали в наших каталогах!

Наша адреса:

"MY I SVIT"

1071 BATHURST ST., TORONTO, ONTARIO, CANADA

У ЛЬВА ДОПТИ

НАЙДЕШЕВШІ:

радіоапарати

телевізори

холодильники

відкюрювачі

кухні

спальні

і все хатне устаткування!

О, коли б ви знали, як то
прекрасно спиться на чу-
дових, знаменито досто-
сованих до м'якулів ва-
шого тіла матрацах
фірми

Sealy
POSTUREPEDIC® MATTRESS

Третю частину свого життя проводить людина у своєму
ліжку, то ж годі легковажно ставитись до його вигоди!

ВИГІДНІ МАТРАЦИ І ЛІЖКА

у великому виборі знайдете в українській фірмі

ALPHA FURNITURE CO.

735 Queen St W., Toronto, Ont.

Tel. EM 3-9637